

WP 5. Pilot Applications for Social Enterprises and Beneficiaries

Deliverable 5.2.2 Program of teacher training to promote Social Economy in secondary education

Scientific Coordinator: Professor Dimitris Subeniotis

□ Τι είναι κοινωνική οικονομία;

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

- Η Κοινωνική Οικονομία (εφεξής ΚΟ ή ΚΑΛΟ – Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία) ανάγεται ιστορικά στα τέλη του 18^{ου} και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα στην Ευρώπη, όταν άρχισαν να εμφανίζονται οι πρώτοι συνεταιρισμοί παραγωγών, αγροτών και εργατών.
- Ο όρος της «κοινωνικής οικονομίας» εμφανίστηκε για πρώτη φορά στη Γαλλία στο πρώτο τρίτο του 19^{ου} αιώνα και, με την πάροδο των αιώνων βρήκε μεγάλη απήχηση σε ολόκληρη την Ευρώπη.
- Πράγματι, εδώ και σχεδόν δύο αιώνες, οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας είναι σημαντικοί παράγοντες στο ευρύτερο πλαίσιο της διαδικασίας κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

- Το να οριστεί ακριβώς η ΚΟ δεν είναι ένα εύκολο εγχείρημα, καθώς η συγκεκριμένη έκφραση χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει μια πολύπλοκη έννοια και ένα σύμπλεγμα παραμέτρων που καθορίζει την ύπαρξη του **Τρίτου Τομέα** και των **μη κερδοσκοπικών οργανώσεων**.
  - Τέτοιες είναι η δημιουργία ευέλικτης απασχόλησης, η ενεργοποίηση των πολιτών, η προσφορά υπηρεσιών, η αποκέντρωση των συστημάτων πρόνοιας, η διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ενίσχυση των τοπικών αναπτυξιακών πολιτικών και της κοινωνικής αλληλεγγύης.
- Παράλληλα, η ύπαρξη ποικιλίας οργανωτικών σχημάτων και διαφορετικών θεωρητικών προσεγγίσεων, ειδικότερα ως προς τα χαρακτηριστικά καθορισμού των δραστηριοτήτων, την καθιστά σχεδόν άορατη όσον αφορά την εμπειρική οικονομική πραγματικότητα.
- Σύμφωνα με το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας (ΕΙΕ, 2000), η ΚΟ αναφέρεται ως ο οικονομικός χώρος πέρα από τον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα της οικονομίας του οποίου οι οικονομικές δραστηριότητες δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα αλλά κοινωνικούς στόχους.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

- Η ΚΟ χαρακτηρίζεται ως ένας τομέας του οποίου οι δραστηριότητες συνδυάζουν οικονομικές και επιχειρηματικές συλλογιστικές με κοινωνικές αξίες με στόχο την **εξυπηρέτηση αναγκών του κοινωνικού συνόλου**, οι οποίες δεν φαίνεται να ικανοποιούνται από την ελεύθερη αγορά ή την εκάστοτε κυβέρνηση.
- Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της ΚΟ διαδραματίζει ο Τρίτος Τομέας, ο οποίος έχει αποτελέσει ουσιαστικά το σταυροδρόμι στο οποίο συναντιούνται οι αναπτυξιακές πολιτικές και οι πολιτικές για την απασχόληση.
- Ο συγκεκριμένος τομέας προσφέρει θέσεις εργασίας σε εκείνα τα κοινωνικά σύνολα τα οποία αποκλείονται από την λειτουργία της αγοράς, όπως είναι τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι άνεργοι νεαρής ηλικίας και οι μετανάστες.
- Με δεδομένη τη μείωση της συμμετοχής του κράτους πρόνοιας και την αύξηση των κοινωνικών προβλημάτων, η ΚΟ θεωρείται ως μια βασική συνεισφορά για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής και την απάλειψη των κοινωνικών αποκλεισμών.
- Στο ίδιο πνεύμα, ο τρίτος τομέας περικλείει οτιδήποτε δεν περιλαμβάνεται στην σφαίρα επιρροής της παραδοσιακής οικονομικής επιστήμης.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

- Οι ορισμοί που έχουν δοθεί για την ΚΟ είναι πολλοί ενώ οι όροι που χρησιμοποιούνται για αυτήν είναι «αλληλέγγυα οικονομία», «εναλλακτική οικονομία», « τρίτος τομέας της οικονομίας», «τεταρτογενής οικονομία» και «κοινωνική οικονομία της αγοράς».
- Παρόλα αυτά αν και υπάρχουν αυτές οι διαφοροποιήσεις στις έννοιες, αυτές ταυτίζονται τελικά σε πολλά σημεία ενώ κοινό τους σημείο αποτελεί η αναζήτηση λύσεων προς όφελος του ανθρώπου σε σχέση με το κυρίαρχο οικονομικό σύστημα και την κρίση του Κράτους Πρόνοιας.
- Στην Ελλάδα χρησιμοποιείται ευρέως ο όρος **Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (ΚΑΛΟ)**, η οποία θεωρείται ότι αποτελεί ένα διαφορετικό μοντέλο ανάπτυξης της οικονομίας που δίνει έμφαση στον κοινωνικό αντίκτυπο, την καλλιέργεια της κοινωνικής αλληλεγγύης και την προώθηση των δημοκρατικών αρχών διαχείρισης.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

- Η ΚΑΛΟ αποτελεί τον τρίτο τομέα της οικονομίας που παράγει αγαθά και υπηρεσίες, ο οποίος διαφοροποιείται από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό λόγω δύο βασικών του χαρακτηριστικών:
  - 1) οι δραστηριότητες που αναπτύσσει δίνουν προτεραιότητα στην **κάλυψη των κοινωνικών αναγκών** κι όχι στην επεκτατική κερδοφορία και
  - 2) οι δραστηριότητες αυτές αναπτύσσονται με **συλλογικές και δημοκρατικές διαδικασίες συμμετοχής** και λήψης αποφάσεων.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

- Οι στόχοι, οι αρχές και προτεραιότητες της ΚΑΛΟ περιλαμβάνουν:
  - ✓ την **παραγωγή προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών**, που δεν προσφέρονται ή δεν προσφέρονται επαρκώς από τον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα, με στόχο την πρόσβαση των μελών της τοπικής κοινωνίας σε αυτά,
  - ✓ τον **βιοπορισμό** όσων παράγουν ή προσφέρουν τις υπηρεσίες αυτές και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας,
  - ✓ τη **δημοκρατική λειτουργία** στον τρόπο εσωτερικής οργάνωσης της εργασίας, τον καθορισμό των μισθών, της παραγωγής και της επανεπένδυσης, και
  - ✓ την **αιιφορία του φυσικού περιβάλλοντος** και την καταπολέμηση των κοινωνικών ανισοτήτων.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

- Επίσης, η ΚΟ συμπεριλαμβάνει φορείς που τηρούν τις ακόλουθες αρχές:
  - ✓ Συμμετέχουν στην **οικονομική ή/και επιχειρηματική δραστηριότητα**
  - ✓ Έχουν έναν ξεκάθαρο **κοινωνικό σκοπό**
  - ✓ Είναι **ανεξάρτητοι** και έχουν **δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων**
  - ✓ **Επανεπενδύουν τα κέρδη τους**, διανέμουν μέρος τους στους εργαζομένους τους ή/και τα διοχετεύουν σε κοινωνικούς στόχους, αντί να τα διανείμουν στα εμπλεκόμενα μέρη ως επιστροφή της επένδυσης τους.
  - ✓ Βασίζονται στη **συλλογική δράση**

ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

«**Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία**»(Κ.ΑΛ.Ο.) ορίζεται το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων που στηρίζονται σε μία εναλλακτική μορφή οργάνωσης των σχέσεων παραγωγής, διανομής, κατανάλωσης και επανεπένδυσης, βασισμένη στις αρχές της δημοκρατίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της συνεργασίας, καθώς και του σεβασμού στον άνθρωπο και το περιβάλλον (Ν.4430/2016).

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ Κ.ΑΛ.Ο.

- Με τη ψήφιση του Ν.4430/2016 και την έκδοση της εφαρμοστικής Υπουργικής Απόφασης 61621/Δ5.2643 (30-12-2016) ενεργοποιήθηκαν οι προβλεπόμενες διαδικασίες του θεσμικού πλαισίου για την ΚΑΛΟ στην Ελλάδα.
- *Ο Νόμος 4430/2016 «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και Ανάπτυξη των φορέων της» στοχεύει:*
  - ✓ *Στη διάχυση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας σε όλους τους δυνατούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας.*
  - ✓ *Στη στήριξη και την ενίσχυση των παραγωγικών επιχειρημάτων αυτοδιαχείρισης και της συλλογικής κοινωνικής επιχειρηματικότητας.*

- Τι είναι κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ);

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ (Κοιν.Σ.Επ)

- Ο Ν. 4019/2011 όρισε για πρώτη φορά στην Ελλάδα την κοινωνική οικονομία και τις κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις.
- Η Κοιν.Σ.Επ. είναι αστικός συνεταιρισμός με κοινωνικό σκοπό και διαθέτει την εμπορική ιδιότητα.
- Τα μέλη της, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, συμμετέχουν σε αυτήν με **μία ψήφο** ανεξάρτητα από τον αριθμό των συνεταιριστικών μεριδίων που κατέχουν.
- ✓ Συνεπώς, η Κοιν.Σ.Επ. είναι επιχείρηση η οποία **διοικείται ισότιμα** από τα μέλη της και η λειτουργία της βασίζεται στην **επιδίωξη συλλογικού οφέλους**, ενώ το κέρδος της προκύπτει από δράσεις που εξυπηρετούν αποκλειστικά το **κοινωνικό συμφέρον**.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ Κοιν.Σ.Επ

- 1) **Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Ένταξης** οι οποίες αποσκοπούν στην οικονομική και κοινωνική ένταξη ατόμων που ανήκουν στις Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού. Το 40% (τουλάχιστον) των εργαζομένων στις επιχειρήσεις αυτές θα πρέπει να προέρχεται υποχρεωτικά από Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού.
- 2) **Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Κοινωνικής Φροντίδας** οι οποίες αποσκοπούν στην παραγωγή και παροχή προϊόντων και υπηρεσιών κοινωνικού-προνοιακού χαρακτήρα σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού, όπως οι ηλικιωμένοι, τα βρέφη, τα παιδιά, τα άτομα με αναπηρία και τα άτομα με χρόνιες παθήσεις.
- 3) **Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού** οι οποίες αποσκοπούν στην παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών για την ικανοποίηση συλλογικών αναγκών, την προώθηση της απασχόλησης, την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και της τοπικής ή περιφερειακής ανάπτυξης. Ενδεικτικά οι δράσεις των συγκεκριμένων επιχειρήσεων μπορούν να πραγματοποιούνται σε τομείς όπως ο πολιτισμός, το περιβάλλον, η οικολογία, η εκπαίδευση, οι παροχές κοινής ωφέλειας, η αξιοποίηση τοπικών προϊόντων, η διατήρηση παραδοσιακών δραστηριοτήτων και επαγγελμάτων κτλ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ Κοιν.Σ.Επ

- Για τη σύσταση Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης απαιτούνται τουλάχιστον **επτά (7)** πρόσωπα, ενώ για Κοιν.Σ.Επ. Κοινωνικής Φροντίδας και Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού ο ελάχιστος αριθμός προσώπων είναι **πέντε (5)**.
- Η συμμετοχή ενός φυσικού προσώπου σε μία Κοιν.Σ.Επ. **δεν του προσδίδει εμπορική ιδιότητα** και **δεν δημιουργεί ασφαλιστικές ή φορολογικές υποχρεώσεις**. Επιτρέπεται η συμμετοχή νομικών προσώπων σε μία Κοιν.Σ.Επ., ωστόσο ο συνολικός αριθμός τους δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1/3 του συνόλου των μελών της.
- Το κεφάλαιο της επιχείρησης διαιρείται σε συνεταιριστικές μερίδες, ενώ ο αριθμός και η ονομαστική τους αξία καθορίζονται στο καταστατικό.
- Τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. διαθέτουν από **μία συνεταιριστική μερίδα** ως ελάχιστη χρηματική συμμετοχή στο κεφάλαιο της επιχείρησης.
- Το ύψος της χρηματικής συμμετοχής καθορίζεται στο καταστατικό και είναι **ίσο για όλα τα μέλη**.
- **Η ευθύνη** κάθε μέλους έναντι των δανειστών της επιχείρησης περιορίζεται στο ποσό που καταβάλλει για την απόκτηση της συνεταιριστικής μερίδας.
- Κάθε μέλος μπορεί να κατέχει τουλάχιστον **μία συνεταιριστική μερίδα** και έως πέντε (5) προαιρετικές συνεταιριστικές μερίδες.
- Τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. μπορούν να **εργάζονται** στην επιχείρηση, να **αμείβονται** για την παρεχόμενη εργασία τους και γενικότερα έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την εργατική νομοθεσία.

ΚΕΡΔΗ Κοιν.Σ.Επ

- Τα κέρδη της Κοιν.Σ.Επ. δεν διανέμονται στα μέλη της, αλλά διατίθενται ποσοστιαία, ετησίως, ως εξής:
  - i. 5% για σχηματισμό αποθεματικού
  - ii. έως 35% διανέμονται στους εργαζομένους ως κίνητρο παραγωγικότητας
  - iii. τα υπόλοιπα (τουλάχιστον 60%) διατίθενται για τις δραστηριότητες της επιχείρησης και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- Η Κοιν.Σ.Επ. **δεν υπόκειται σε φορολογία εισοδήματος** για τα κέρδη που διατίθενται για το σχηματισμό αποθεματικού και τις άλλες δραστηριότητες της επιχείρησης.
- Το ποσό των κερδών που διανέμεται στους εργαζομένους της επιχείρησης υπόκειται σε παρακράτηση φόρου εισοδήματος, σύμφωνα με τον εκάστοτε ισχύοντα φορολογικό συντελεστή του πρώτου κλιμακίου εισοδήματος.
  - Με την παρακράτηση του φόρου αυτού εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση αναφορικά με τα κέρδη της Κοιν.Σ.Επ..

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ Κοιν.Σ.Επ

- Οι Κοιν.Σ.Επ. έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση από το Ταμείο Κοινωνικής Οικονομίας και το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης.
- Μπορούν να εντάσσονται σε προγράμματα στήριξης της επιχειρηματικότητας, σε προγράμματα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) και να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με το Δημόσιο ή τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.).
- Επιπλέον πόροι για τις Κοιν.Σ.Επ. μπορούν να προέρχονται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, την Ευρωπαϊκή Ένωση, διεθνείς ή εθνικούς οργανισμούς, κληροδοτήματα, δωρεές και παραχωρήσεις χρήσης περιουσιακών στοιχείων.
- ❖ Ωστόσο, οι Κοιν.Σ.Επ. **δεν** μπορούν να αντλήσουν χρηματοδότηση από τις τράπεζες, καθώς αφενός θεωρούνται υψηλού κινδύνου και αφετέρου δεν διαθέτουν υψηλής αξίας περιουσιακά στοιχεία που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως εγγυήσεις.

ΔΙΟΙΚΗΣΗ Κοιν.Σ.Επ

- Η διοίκηση της Κοιν.Σ.Επ. ασκείται από τη Διοικούσα Επιτροπή, η οποία αποτελείται από τρία (3) τουλάχιστον μέλη και εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση.
- Η διάρκεια της θητείας των μελών ορίζεται από το καταστατικό και δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από πέντε (5) έτη και μικρότερη από δύο (2).
- Η Γενική Συνέλευση των μελών της Κοιν.Σ.Επ. συνέρχεται τουλάχιστον μία φορά ετησίως, έπειτα από απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής.
- Οι Κοιν.Σ.Επ. εγγράφονται υποχρεωτικά στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας το οποίο είναι δημόσιο βιβλίο που τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή. Το Μητρώο τηρείται στο Τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας και η πρόσβαση σε αυτό γίνεται ατελώς από οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο.
- Η ίδρυση μίας Κοιν.Σ.Επ. είναι απλή και δεν απαιτεί υψηλό κόστος, ωστόσο είναι χρονοβόρα και δεν μπορεί να υλοποιηθεί από τους φορείς που λειτουργούν ως Υπηρεσία Μίας Στάσης.

N. 4430/2016

- Εκτός του Ν. 4019/2011, το 2016 ψηφίστηκε ο Ν.4430/2016 (ΦΕΚ Α΄ 205) «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των Φορέων της και άλλες διατάξεις», ο οποίος αποτελεί τον πρώτο νόμο που επιχειρεί να ρυθμίσει οριζόντια τη λειτουργία των Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στη χώρα.
- Ειδικότερα, ο νόμος στοχεύει:
  - Στη σαφή θεσμική ανασυγκρότηση και την ανανέωση του οικοσυστήματος της ΚΑΛΟ, με την έμφαση να δίνεται στη δημιουργία συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας από τον Φορέα και όχι στη νομική μορφή καθεαυτή.
  - Στη διάχυση των πρακτικών της ΚΑΛΟ σε όλους τους δυνατούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας, ιδίως δε σε εκείνες τις δραστηριότητες που στον νόμο περιγράφονται ως «βιώσιμη ανάπτυξη».
  - Στην ενίσχυση των παραγωγικών εγχειρημάτων αυτοδιαχείρισης και της συλλογικής κοινωνικής επιχειρηματικότητας, μέσω της προώθησης των συνεργειών μεταξύ των φορέων ΚΑΛΟ και της ενίσχυσης της συλλογικής διαβούλευσης, τόσο μεταξύ των φορέων, όσο και μεταξύ των φορέων και των θεσμικών οργάνων και φορέων της κυβέρνησης.

□ Βασικά προβλήματα των Κοιν.Σ.Επ.

Βασικά Προβλήματα (Εσωτερικά- Εταίρων)

- ανεπαρκείς γνώσεις για το **κοινωνικό επιχειρείν**
- ανεπαρκείς προσωπικές, τεχνικές και διοικητικές **δεξιότητες**
- δυσκολία **εξασφάλισης ομοιογένειας** σε θέματα στοχοθέτησης και στρατηγικού σχεδιασμού
- έλλειψη **κουλτούρας συμμετοχικότητας** και ομαδικής συνεργασίας
- ανεπαρκής **σύνδεση με την αγορά**- αδυναμίες στο μάρκετινγκ
- **έλλειψη ρευστότητας** - ικανοποιητικού κεφαλαίου κίνησης
- **περιορισμένος διαθέσιμος χρόνος** (σε εθελοντική βάση) από αρκετούς εταίρους

Βασικά Προβλήματα (Εξωτερικό Περιβάλλον)

- η παρατεταμένη ύφεση και η σκληρή φορολογική πολιτική
- η έλλειψη ολοκληρωμένης νομοθεσίας για τον τρίτο τομέα
- ο έντονος ανταγωνισμός από ιδιωτικές επιχειρήσεις
- η αδυναμία δανεισμού, η έλλειψη εναλλακτικών πιστώσεων και μικροπιστώσεων
- η έλλειψη δομών υποστήριξης των κοινωνικών επιχειρήσεων
- οι γραφειοκρατικές καθυστερήσεις του δημόσιου τομέα κ.ά.

Έκθεση για την Κ.Α.Λ.Ο. στην Ελλάδα (2017) – British Council

1	Πρόσβαση σε κατάλληλη χρηματοδότηση	64%
2	Κανονιστικές διατάξεις / διοικητικά βάρη	35%
3	Έλλειψη ευαισθητοποίησης κοινωνίας για ΚΑΛ.Ο.	34%
4	Έλλειψη κουλτούρας συνεργασίας	26%
5	Μικρή ανάθεση έργων και σύναψη δημοσίων συμβάσεων από το Δημόσιο	24%
6	Έλλειψη πρόσβασης σε υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης	18%
7	Έλλειψη κατάλληλων επιχειρηματικών δεξιοτήτων	13%
8	Δυσκολία στην πρόσληψη και ανεύρεση κατάλληλων ατόμων	12%
9	Ανεύρεση κατάλληλου εργασιακού χώρου και γραφείων	7%
10	Έλλειψη δημιουργικότητας στη νεότερη γενιά	7%
11	Έλλειψη δυνατοτήτων και χρόνου εταίρων	7%
12	Άλλο	4%

Απαραίτητες Ικανότητες/Δεξιότητες

in 2020

---

1. Complex Problem Solving
2. Critical Thinking
3. Creativity
4. People Management
5. Coordinating with Others
6. Emotional Intelligence
7. Judgment and Decision Making
8. Service Orientation
9. Negotiation
10. Cognitive Flexibility

in 2015

---

1. Complex Problem Solving
2. Coordinating with Others
3. People Management
4. Critical Thinking
5. Negotiation
6. Quality Control
7. Service Orientation
8. Judgment and Decision Making
9. Active Listening
10. Creativity

Source: Future of Jobs Report, World Economic Forum

□ Ο χαρακτήρας των Κοινωνικών Επιχειρήσεων;

Ο χαρακτήρας των Κοινωνικών Επιχειρήσεων;

- Οι κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν καταστήσει δυνατή την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών γενικού συμφέροντος με έναν τρόπο οικονομικά βιώσιμο και από πολλές απόψεις αποτελεσματικό.
- Συγκρινόμενες με παραδοσιακούς οργανισμούς ΚΟ, οι κοινωνικές δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στη διάσταση του γενικού συμφέροντος παρά σε καθαρά αλληλοβοηθητικούς σκοπούς.
- Οι κοινωνικές επιχειρήσεις όμως δεν εργάζονται μόνο με τις φτωχές ή τις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, αλλά παρέχουν ποικίλες υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, όπως υγειονομική περίθαλψη, παιδική μέριμνα και εκπαιδευτικές υπηρεσίες.

Ο χαρακτήρας των Κοινωνικών Επιχειρήσεων;

- Ο έντονος χαρακτήρας κοινωνικής αποστολής αυτών των επιχειρήσεων συνεπάγεται ότι τα κέρδη τους κατά κύριο λόγο επανεπενδύονται στον οργανισμό και χρησιμοποιούνται για την εκπλήρωση της αποστολής του.
- Ο περιορισμός στη διανομή κερδών και στοιχείων ενεργητικού του, που συχνά αποκαλείται «κλείδωμα» (asset lock), στοχεύει επίσης να διασφαλίσει ότι τα περιουσιακά στοιχεία θα παραμείνουν στον οργανισμό και θα συνεχίσουν να διατίθενται για τον σκοπό γενικού συμφέροντος που αυτός επιδιώκει.
- Σε περίπτωση διάλυσης της επιχείρησης, τα περιουσιακά της στοιχεία κατά κανόνα μεταβιβάζονται σε άλλη κοινωνική επιχείρηση, πράγμα που εγγυάται ότι θα εξακολουθήσουν να υπηρετούν σκοπούς σχετικούς με την πρόνοια και την ανάπτυξη.

Ο χαρακτήρας των Κοινωνικών Επιχειρήσεων;

- Οι κοινωνικές επιχειρήσεις προκρίνουν οργανωτικές δομές που προάγουν τη συμμετοχή ενός ευρέως φάσματος ενδιαφερόμενων μερών (π.χ. εργαζόμενοι, χρήστες, εθελοντές).
- Αυτό το χαρακτηριστικό, μολονότι σχεδιάστηκε για την προώθηση της συμμετοχής όλων των ενδιαφερόμενων πολιτών, δεν αναιρεί το ενδεχόμενο χαρισματικοί ηγέτες να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στην ίδρυση και την ανάπτυξη της επιχείρησης.
- Παράλληλα, όμως, η ύπαρξη μιας ποικιλόμορφης ομάδας, της οποίας τα μέλη είναι υπεύθυνα για την επιδίωξη του σκοπού γενικού συμφέροντος που έχει καθοριστεί από την κοινωνική επιχείρηση, εξασφαλίζει την επιβίωση της πρωτοβουλίας μετά το πέρας της εμπλοκής των ηγετών.

Πεδία δραστηριοποίησης των Κοινωνικών Επιχειρήσεων στην Ευρώπη

- Κοινωνικές υπηρεσίες: 16,70 %
- Απασχόληση και Κατάρτιση: 14,88 %
- Περιβάλλον: 14,52 %
- Εκπαίδευση: 14,52 %
- Οικονομική, κοινωνική και κοινοτική ανάπτυξη: 14,34 %
- Πολιτισμός, τέχνες και ψυχαγωγία: 7,08 %
- Υγεία: 6,90 %
- Στέγαση: 2,72 %
- Επιχειρηματικές ενώσεις: 2,00 %
- Νομικά, υπεράσπιση και πολιτική: 1,63 %

Πηγές κεφαλαίων των Κοινωνικών Επιχειρήσεων στην Ευρώπη

- Σε χώρες όπως η Σουηδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ισπανία, οι πωλήσεις ή/και οι αμοιβές αποτελούν σαφώς τη σημαντικότερη πηγή κεφαλαίων, ακολουθούμενη από τις χρηματοδοτήσεις μέσω επιχορήγησης ή τα κεφάλαια των επενδυτών.
- Στη Ρουμανία, αντιθέτως, το σημαντικότερο μέρος της ρευστότητας προέρχεται από τις χρηματοδοτήσεις μέσω επιχορήγησης, ακολουθούμενη από τις πωλήσεις ή/και τις αμοιβές και τις δωρεές ιδιωτών.

Μέγεθος των Κοινωνικών Επιχειρήσεων στην Ευρώπη

- Οι κοινωνικές επιχειρήσεις εμφανίζουν μεγάλη ποικιλία και από άποψη μεγέθους.
- Ενώ σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να είναι μικρές επιχειρήσεις περιορισμένου τοπικού βεληνεκούς, επιδεικνύουν επίσης τάση συσσωμάτωσης μέσω δικτύων ή κοινοπραξιών, προκειμένου να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας και να αποκτήσουν πρόσβαση σε κεντρικές υπηρεσίες.
- Με αυτή τη στρατηγική μπορούν να φθάσουν σε πολύ μεγάλες διαστάσεις και να καταστούν μείζονες παράγοντες της κοινωνικής αλλά και της οικονομικής ζωής των κοινοτήτων τους.

Νέα πεδία δραστηριοποίησης των Κοινωνικών Επιχειρήσεων στην Ευρώπη

- Τα νέα πεδία δραστηριοποίησης συμπεριλαμβάνουν, για παράδειγμα, την παροχή νέων μορφών εκπαιδευτικών, πολιτιστικών, περιβαλλοντικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, καθώς και την παραγωγή, διανομή και κατανάλωση τροφίμων.
- Η ιστορία αυτού του τύπου επιχείρησης τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο καταδεικνύει ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι πολύ πιθανό να έχουν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα σε οποιοδήποτε πεδίο δραστηριότητας αφορά την κοινότητά τους ως σύνολο.
- Βρίσκονται στην εμπροσθοφυλακή του μετασχηματισμού των κοινωνιών και των οικονομιών μας, προσφέροντας έναν εναλλακτικό τρόπο παραγωγής εισοδήματος, μετουσίωσης των αξιών σε πραγματικότητα, και εξισορρόπησης της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής.

Νέα πεδία δραστηριοποίησης των Κοινωνικών Επιχειρήσεων στην Ευρώπη

- Τα νέα πεδία δραστηριοποίησης συμπεριλαμβάνουν, για παράδειγμα, την παροχή νέων μορφών εκπαιδευτικών, πολιτιστικών, περιβαλλοντικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, καθώς και την παραγωγή, διανομή και κατανάλωση τροφίμων.
- Η ιστορία αυτού του τύπου επιχείρησης τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο καταδεικνύει ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι πολύ πιθανό να έχουν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα σε οποιοδήποτε πεδίο δραστηριότητας αφορά την κοινότητά τους ως σύνολο.
- Βρίσκονται στην εμπροσθοφυλακή του μετασχηματισμού των κοινωνιών και των οικονομιών μας, προσφέροντας έναν εναλλακτικό τρόπο παραγωγής εισοδήματος, μετουσίωσης των αξιών σε πραγματικότητα, και εξισορρόπησης της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής.

□ Ο αντίκτυπος των Κοινωνικών Επιχειρήσεων;

Αντίκτυπος των Κοινωνικών Επιχειρήσεων

- Η κοινωνική οικονομία έχει τη δυνατότητα να συμβάλλει στην ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής, στην αύξηση της αποδοτικότητας και στη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης.
- Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (1999) η κοινωνική δυναμική αποτελεί κύριο συστατικό της ΚΟ και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ενδογενή ανάπτυξη η οποία εξασφαλίζεται μόνο με αποκεντρωμένους θεσμούς.
- Άλλωστε, οι ευρωπαϊκές και οι εθνικές επιλογές των χωρών-μελών κινούνται στον παραπάνω άξονα αναδεικνύοντας το ρόλο των τοπικών και περιφερειακών αρχών στην αναπτυξιακή διαδικασία και στην καταπολέμηση της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Αντίκτυπος των Κοινωνικών Επιχειρήσεων

- Έτσι, οι οργανώσεις του τρίτου τομέα επιδιώκουν γενικά την επίτευξη πολλαπλών στόχων και χαρακτηρίζονται από σημαντικά πλεονεκτήματα, όπως ο νέος τρόπος εργασιακής οργάνωσης, η επικοινωνία και η γνώση των αναγκών της τοπικής κοινωνίας και η καινοτομία.
- Η συγκεκριμένη επαφή με την τοπική κοινωνία δίνει τη δυνατότητα παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών εγγύτερα στις πραγματικές ανάγκες από αυτά και αυτές που παράγουν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις. Παράλληλα, η καινοτομία σε συνδυασμό με την ευελιξία και τη γνώση των τοπικών αναγκών δίνει τη δυνατότητα στις κοινωνικές επιχειρήσεις να δοκιμάζουν νέα προϊόντα, νέες μεθόδους και μορφές παροχής υπηρεσιών.
- Ταυτόχρονα, το τρίτο σύστημα παίζει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στο να αναζητεί να εντάξει τα μειονεκτούντα μέλη της κοινωνίας στην αγορά εργασίας και ιδιαίτερα τους μακροχρόνια ανέργους, αυτούς που προέρχονται από αναξιοπαθούντα κοινωνικά σύνολα και τα άτομα με προβλήματα υγείας.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις προσφέρουν απασχόληση

- Η απασχόληση μπορεί να είναι άμεση, με την ίδρυση νέων επιχειρήσεων και την περαιτέρω εξέλιξη τους, αλλά και έμμεση μέσα από δύο διαδικασίες.
  1. Κατά πρώτο λόγο, οι επιχειρήσεις του τρίτου τομέα προμηθεύονται αγαθά και εργασίες από άλλους δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς και έτσι ενισχύουν την απασχόληση.
  2. Κατά δεύτερο λόγο, οι ίδιοι οι εργαζόμενοι στον συγκεκριμένο τομέα, μέσω της κατανάλωσης αγαθών και υπηρεσιών, αποτελούν ουσιαστικά ένα τοπικό δυναμικό.
- Πολλές κοινωνικές επιχειρήσεις απασχολούν τελικά ανθρώπους που σε άλλη περίπτωση θα κινδύνευαν με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας. Έτσι, με έμμεσο τρόπο βέβαια, μειώνεται και το κρατικό οικονομικό κόστος που αφορά τις δημόσιες δαπάνες, την αντιμετώπιση της ανεργίας, το σύστημα υγείας αλλά και το κόστος πρόσληψης και κατάρτισης των ίδιων των εργοδοτών.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις προσφέρουν όραμα

- Γενικότερα, είναι δυνατόν να υποστηριχθεί ότι ο τρίτος τομέας προσφέρει μια διαφορετική προσέγγιση στην τοπική ανάπτυξη εμπεριέχοντας ένα νέο **όραμα** σε σύγκριση με τις παραδοσιακές προσεγγίσεις.
- Διευρύνει τη δομή των τοπικών οικονομιών και αγορών εργασίας και αναπτύσσει τις τοπικές αναπτυξιακές διαδικασίες μέσα από δύο σημαντικούς τρόπους.
  1. Πρώτον, προσθέτει σε αυτές αξία διασφαλίζοντας την ισότητα και άλλες ηθικές αξίες για τις μειονεκτούντες ομάδες και εξισορροπώντας έτσι τις προοπτικές πάνω στην τοπική αναπτυξιακή διαδικασία.
  2. Δεύτερον, προκαλεί συζητήσεις για το πώς θα πρέπει να είναι η στρατηγική της μεταβιομηχανικής τοπικής απασχόλησης και εγείρει ζητήματα σχετικά με τη φύση των στόχων και των προτεραιοτήτων για την τοπική ανάπτυξη.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις προσφέρουν όραμα

- Σε παλαιότερη μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διαπιστώθηκε ότι το 2009, η ΚΟ απασχολούσε πάνω από 11 εκατομμύρια μισθωτούς στην ΕΕ, ήτοι το 6% της συνολικής απασχόλησης.
- Περίπου μία στις τέσσερις επιχειρήσεις που έχουν συσταθεί στην Ευρώπη είναι κοινωνική επιχείρηση. Η σχέση αυτή στο Βέλγιο, τη Φινλανδία και τη Γαλλία είναι μία στις τρεις.
- Οι επιχειρήσεις αυτές συχνά είναι παραγωγικότερες και ανταγωνιστικότερες από ό,τι μπορεί να πιστεύεται. Αυτό οφείλεται στο πολύ υψηλό επίπεδο προσωπικής δέσμευσης των εργαζομένων τους και στις καλύτερες συνθήκες εργασίας που προσφέρουν.
- Λόγω των διαφορετικών στοιχείων που τις χαρακτηρίζουν, οι κοινωνικές επιχειρήσεις επιδεικνύουν τις περισσότερες φορές ιδιαίτερα υψηλό βαθμό κοινωνικής και περιβαλλοντικής υπευθυνότητας.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις ενισχύουν την ανάπτυξη

- Οι φορείς παροχής υπηρεσιών κοινωνικής στήριξης και υγείας, πολλοί από τους οποίους είναι κοινωνικές επιχειρήσεις, αποτελούν έναν από τους βασικούς τομείς ανάπτυξης της απασχόλησης στην ΕΕ, δεδομένου ότι δημιούργησε 1,3 εκατομμύρια θέσεις εργασίας από το 2009 έως το 2013.
- Ο τομέας αυτός έχει τη διττή ικανότητα όχι μόνο να δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, ακόμα και σε εποχές κρίσης, αλλά και να ενισχύει την κοινωνική και εδαφική συνοχή στην Ευρώπη, συμβάλλοντας, ιδίως, στην εύρεση απασχόλησης για τους χρήστες των υπηρεσιών.
- Η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία διαδραματίζει κομβικό ρόλο στις ευρωπαϊκές χώρες και συμβάλλει στην υλοποίηση διαφόρων καίριων στόχων της ΕΕ όπως η δημιουργία και διατήρηση θέσεων απασχόλησης, η κοινωνική συνοχή, η κοινωνική καινοτομία, η αγροτική και περιφερειακή ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις ενισχύουν τη συμμετοχή και τις δημοκρατικές διαδικασίες

- Ο αντίκτυπος των κοινωνικών επιχειρήσεων γίνεται ακόμη μεγαλύτερος αν αναλογιστεί κανείς ότι αυτές χαρακτηρίζονται από δημοκρατική διακυβέρνηση, ισχυρή συμμετοχή των μελών ή των εταίρων τους στη διαχείριση της εταιρείας, και υψηλή διαφάνεια των δραστηριοτήτων τους, και ανταποκρίνονται στην αυξανόμενη απαίτηση των πολιτών για ηθική, κοινωνική και φιλοπεριβαλλοντική επιχειρηματική συμπεριφορά.
- Επίσης, σημαντικό είναι το γεγονός ότι η ΚΟ αφορά την ανάπτυξη και την εφαρμογή νέων ιδεών για προϊόντα, για υπηρεσίες ή για μοντέλα κοινωνικής οργάνωσης, που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των νέων κοινωνικών, εδαφικών και περιβαλλοντικών απαιτήσεων και προκλήσεων, όπως η γήρανση του πληθυσμού, η εξισορρόπηση της εργασίας με την οικογενειακή ζωή, η διαχείριση της ποικιλομορφίας, η καταπολέμηση της ανεργίας των νέων, η ένταξη των πλέον αποκλεισμένων στην αγορά εργασίας, και η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις βοηθάει στη μείωση του brain drain

- Η υψηλού επιπέδου γνώση θα αποτελέσει το κεφάλαιο ώστε να αναπτυχθούν μια σειρά βιώσιμων και καινοτόμων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.
- Το φαινόμενο του brain drain μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο όταν ο φορέας της γνώσης γίνει πρωταγωνιστής και δοθούν τα απαραίτητα εργαλεία ώστε η γνώση που κατέχει να μπορέσει να μετατραπεί σε δημιουργία.
- Το οικονομικό οικοσύστημα που δημιουργούν οι κοινωνικές επιχειρήσεις διακρίνεται από σταθερότητα, διαχρονικότητα και μεγάλη ανθεκτικότητα σε εξωτερικά σοκ.
- Άρα, οι σχετικές επενδύσεις δεν αποσκοπούν σε ένα προσωρινό και εύθραυστο “μπάλωμα” των συνεπειών της κρίσης, αλλά στη θωράκιση των κοινωνικών στρωμάτων που θα εμπλακούν απέναντι σε ένα εξαιρετικά ασταθές και αβέβαιο διεθνές περιβάλλον.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις βοηθάει στη μείωση του brain drain

- Η υψηλού επιπέδου γνώση θα αποτελέσει το κεφάλαιο ώστε να αναπτυχθούν μια σειρά βιώσιμων και καινοτόμων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.
- Το φαινόμενο του brain drain μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο όταν ο φορέας της γνώσης γίνει πρωταγωνιστής και δοθούν τα απαραίτητα εργαλεία ώστε η γνώση που κατέχει να μπορέσει να μετατραπεί σε δημιουργία.
- Το οικονομικό οικοσύστημα που δημιουργούν οι κοινωνικές επιχειρήσεις διακρίνεται από σταθερότητα, διαχρονικότητα και μεγάλη ανθεκτικότητα σε εξωτερικά σοκ.
- Άρα, οι σχετικές επενδύσεις δεν αποσκοπούν σε ένα προσωρινό και εύθραυστο “μπάλωμα” των συνεπειών της κρίσης, αλλά στη θωράκιση των κοινωνικών στρωμάτων που θα εμπλακούν απέναντι σε ένα εξαιρετικά ασταθές και αβέβαιο διεθνές περιβάλλον.

□ Ευρωπαϊκές πολιτικές για την κοινωνική οικονομία

Ευρωπαϊκές πολιτικές για την κοινωνική οικονομία

- Οι ρίζες του κοινού ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου για την ΚΟ εντοπίζονται ιστορικά στην κυβέρνηση του Μιτεράν στη Γαλλία, η οποία το 1984 σύστησε μια κυβερνητική υπηρεσία για την ΚΟ, οι συστάσεις της οποίας επηρέασαν αργότερα τις σχετικές ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες.
- Στις 25 Φεβρουαρίου το 1999, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε την κατάρτιση μιας γνωμοδότησης για την 'Κοινωνική Οικονομία και την εσωτερική αγορά.
- Σύμφωνα με γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, οι δραστηριότητες στον τομέα της ΚΟ αναλαμβάνονται για την κάλυψη των αναγκών των μελών και των χρηστών, τις οποίες η αγορά ή το κράτος παραβλέπουν, αγνοούν ή δεν ικανοποιούν επαρκώς.

Ευρωπαϊκές πολιτικές για την κοινωνική οικονομία

- Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ειδικότερα το Ευρωκοινοβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ), έχουν επιχειρήσει να ενισχύσουν την ανάπτυξη της ΚΟ και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας μέσω μιας σειράς πρωτοβουλιών πολιτικής.
- Η πρώτη Διάσκεψη της κοινωνίας των πολιτών που διοργανώθηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η οποία πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 1999 με πρωτοβουλία της ΕΟΚΕ, επιβεβαίωσε το σημαντικό ρόλο που οφείλουν να διαδραματίσουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην ανάπτυξη ενός συμμετοχικού κοινωνικού προτύπου, καθώς και στη διαμόρφωση και υλοποίηση πολιτικών που μπορούν να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη στη δημοκρατική διαδικασία.
- Η ΚΟ, με το συμμετοχικό χαρακτήρα της και τον ενεργό ρόλο των ενδιαφερόμενων μερών, αναγνωρίστηκε ως φορέας ενός δυναμικού ικανού να συμβάλει στον εκσυγχρονισμό των ευρωπαϊκών συστημάτων πρόνοιας, και την ενεργό εμπλοκή των πολιτών στην εξεύρεση και την εφαρμογή λύσεων για ορισμένες από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για την κοινωνία.

Ευρωπαϊκές πολιτικές για την κοινωνική οικονομία

- Το **2003**, το Συμβούλιο της ΕΕ εξέδωσε έναν κανονισμό περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας (SCE), με στόχο τη στήριξη της ανάπτυξης των διασυνοριακών και διακρατικών δραστηριοτήτων των συνεταιρισμών.
- Το **2004**, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε μια «Ανακοίνωση για την προώθηση των συνεταιριστικών εταιρειών στην Ευρώπη», στην οποία συνιστούσε να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στα νέα κράτη μέλη και τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες, όπου ο συνεταιριστικός τομέας παρουσίαζε σχετικά χαμηλή ανάπτυξη.
- Η ΕΕ έχει επίσης υποστηρίξει την εκκίνηση και την ανάπτυξη σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο άλλων σχετικών πρωτοβουλιών, ιδίως μέσω του **Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου** και του **Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης**.
- Οι κανονισμοί για τη λειτουργία και των δύο αυτών ταμείων για το 2014-2020 προέβλεπαν την «προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας» ως ειδική επενδυτική προτεραιότητα.

Ευρωπαϊκές πολιτικές για την κοινωνική οικονομία

- Επιπλέον, η ΕΕ έχει προωθήσει τον πειραματισμό στο πεδίο της ΚΟ, την ανταλλαγή και τη συνεργασία σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, τον προσδιορισμό και τη διάδοση των ορθών πρακτικών (περιλαμβανομένων όσων αφορούν τη νομοθεσία και τις οργανωτικές μορφές), καθώς και την κατάρτιση των νέων επαγγελματιών της ΚΟ.
- Μέσω αυτών των πρωτοβουλιών, η ΕΕ έχει συμβάλει στην καινοτομία των πολιτικών κοινωνικής συνοχής στα κράτη μέλη.
- Μια μεγάλη ευρωπαϊκή επένδυση στην ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL, του κλάδου καινοτομίας και του πειραματικού κλάδου του ΕΚΤ κατά την περίοδο προγραμματισμού 2000-2006.

Ευρωπαϊκές πολιτικές για την κοινωνική οικονομία

Μέσω του EQUAL το ΕΚΤ επένδυσε πάνω από 300 εκατομμύρια ευρώ σε πάνω από 420 εταιρικές σχέσεις που είχαν ως βασικό αντικείμενο:

- την εξεύρεση νέων τρόπων βελτίωσης των κανονιστικών συνθηκών για τις κοινωνικές επιχειρήσεις (π.χ. δημόσιες συμβάσεις, μέτρηση αντικτύπου)
- τη στήριξη της σύστασης νέων κοινωνικών επιχειρήσεων (ιδίως κοινωνικών επιχειρήσεων ένταξης σε εργασία και σε τομείς ανάπτυξης, όπως το περιβάλλον, ο τουρισμός, η περίθαλψη και οι υπηρεσίες σε επίπεδο γειτονιάς)
- τη βελτίωση της διαχείρισης ποιότητας και της πρόσβασης σε χρηματοδότηση
- την αναπαραγωγή επιτυχημένων μοντέλων κοινωνικής επιχείρησης
- τη συμβολή στην τοπική ανάπτυξη.

Ευρωπαϊκές πολιτικές για την κοινωνική οικονομία

Η πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής βασίστηκε στις ακόλουθες δράσεις:

1. Βελτίωση της πρόσβασης στις χρηματοδοτήσεις
  - 1.1. Διευκόλυνση της πρόσβασης στις ιδιωτικές χρηματοδοτήσεις
  - 1.2. Κινητοποίηση των ευρωπαϊκών ταμείων
2. Βελτίωση της προβολής της κοινωνικής επιχειρηματικότητας
  - 2.1. Ανάπτυξη εργαλείων για την καλύτερη κατανόηση του τομέα και για να προβληθεί περισσότερο η κοινωνική επιχειρηματικότητα
  - 2.2. Ενίσχυση των ικανοτήτων διαχείρισης, του επαγγελματισμού και της κοινωνικής δικτύωσης των επιχειρηματιών
3. Βελτίωση του νομικού περιβάλλοντος
  - 3.1. Ανάπτυξη κατάλληλων ευρωπαϊκών νομικών μορφών που θα μπορούσαν να χρησιμοποιούνται από την ευρωπαϊκή κοινωνική επιχειρηματικότητα
  - 3.2. Δημόσιες συμβάσεις
  - 3.3. Κρατικές ενισχύσεις

Ευρωπαϊκές πολιτικές για την κοινωνική οικονομία

- Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στον τομέα της ΚΟ στην προγραμματική περίοδο 2014-2020 μέσα από τα ειδικά μέτρα που προβλέπει η πρωτοβουλία SBI.
- Πράγματι, στη Στρατηγική για την «Ευρώπη 2020» η ΚΟ αποτελεί ξεχωριστή πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με στόχο τη συγκέντρωση των φορέων της κοινωνίας των πολιτών και την αξιοποίηση τους προς μια δυναμική, επιχειρηματική και καινοτόμο Ευρώπη.
- Σε αυτήν αναγνωρίζεται ότι στόχοι και προκλήσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη της ΚΟ αποτελούν μία σειρά από θέματα, όπως η ολοκληρωμένη πολιτική προσέγγιση, το θεσμικό πλαίσιο, η πρόσβαση στη χρηματοδότηση, η προώθηση του θεσμού στο κοινωνικό σύνολο και η δικτύωση.
- Επίσης, επισημαίνεται ότι η ΚΟ επιτελεί στην ΕΕ ένα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της κοινωνικής καινοτομίας σε πολλά πεδία πολιτικής, καθώς μπορεί να συνδυάσει, μεταξύ άλλων, την κερδοφορία με την αλληλεγγύη, την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την ενεργό συμμετοχή των πολιτών και εν γένει την ανάπτυξη μίας οικονομίας με δημοκρατικές αξίες, τοποθετώντας σε πρώτο ρόλο τον άνθρωπο.

Προϋπολογισμός των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020 για τον Τομέα της ΚΑΛΟ

Πηγή	Διαθέσιμος Π/Υ
ΕΠΑΝΕΚ	25.000.000,00 €
ΕΠΑΝΑΔ-ΔΒΜ	57.322.635,00 €
ΠΕΠ	79.514.919,25 €
Σύνολο	161.837.554,25 €

- Κοινωνική οικονομία και κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα

Κοινωνική οικονομία και κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα

- Το επίπεδο του κράτους πρόνοιας στην Ελλάδα υστερούσε πάντα σε σύγκριση με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη.
- Ως αποτέλεσμα, πολλές κοινωνικές ανάγκες είτε δεν αντιμετωπίστηκαν είτε ικανοποιήθηκαν από τα άτυπα δίκτυα της οικογένειας και σε κάποιο βαθμό από εθελοντικούς και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς.
- Δεν αμφισβητείται άλλωστε ότι η ελληνική οικογένεια επέτρεπε αλλά και επιτρέπει τη διατήρηση ενός ελάχιστου συστήματος άτυπης κοινωνικής φροντίδας για τα μέλη της.
- Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 το κράτος αναζήτησε τρόπους να επιβάλλει την κοινωνική ειρήνη, οπότε τέθηκε το ζήτημα της αποκέντρωσης και της ενίσχυσης του κοινωνικού τομέα της οικονομίας με τη μορφή κυρίως συνεταιρισμών.

Κοινωνική οικονομία και κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα

- Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί αποτελούν τη βασικότερη συνιστώσα του τρίτου τομέα και την πρώιμη μορφή ΚΟ στην Ελλάδα, αν και η συγκεκριμένη δεκαετία ήταν μια περίοδος συσσώρευσης χρεών για αυτούς.
- Αυτό οφείλεται στην κρατική παρέμβαση, μία πολιτική που κατέστησε τους παραπάνω συνεταιρισμούς παρεμβατικούς φορείς στην αγορά. Η αποτυχία τους λοιπόν στον συγκεκριμένο τομέα, τους οδήγησε στη λήψη πολλών δανείων, τα οποία δεν μπορούσαν μετά να αποπληρώσουν.
- Το κράτος, αν και είχε εγγυηθεί για την αντιμετώπιση των οικονομικών απωλειών, καθυστέρησε πάρα πολύ να καταβάλλει τις απαραίτητες πληρωμές και με τη γοργή συγκέντρωση των τόκων από τα δάνεια πολλοί από τους αγροτικούς συνεταιρισμούς κινδύνευσαν ή όντως κατέρρευσαν.

Κοινωνική οικονομία και κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα

- Από τότε, η ΚΟ δεν αναπτύχθηκε επαρκώς, τουλάχιστον σε σχέση με τον υπόλοιπο ευρωπαϊκό χώρο.
- Σε ρυθμιστικό επίπεδο, η παλαιότερη αναφορά στην ελληνική νομοθεσία η οποία σχετίζεται με το ευρύτερο φάσμα της κοινωνικής επιχείρησης και των συνεταιρισμών είναι το άρθρο 11 του Συντάγματος του 1864, το οποίο έδινε στους Έλληνες πολίτες το «δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι», μια διάταξη που παραμένει σε ισχύ μέχρι και σήμερα.
- Έκτοτε, έχουν ψηφισθεί πολλοί νόμοι αναφορικά με τους συνεταιρισμούς οι οποίοι, όπως αρκετοί πιστεύουν, είχαν αρνητική επίδραση στο συνεταιριστικό μοντέλο γενικότερα, λόγω του ότι περιέπλεξαν περισσότερο τα πράγματα και αύξησαν τα διοικητικά βάρη.
- Η ΚΟ, με τη μορφή που έχει λάβει κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, αποτελεί ένα σχετικά νέο φαινόμενο στην Ελλάδα.

Κοινωνική οικονομία και κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα

- Οι ρίζες της ΚΟ στη χώρα μας βρίσκονται στα συνεταιριστικά κινήματα που αναπτύχθηκαν με τα χρόνια, το μεγαλύτερο μέρος των τελευταίων εξελίξεων στον τομέα αυτό δρομολογήθηκε από την πρόσφατη νομοθεσία και τα πρόσφατα πολιτικά κινήματα.
- Ο τομέας της ΚΟ στην Ελλάδα βρίσκεται σε ένα σχετικά πρώιμο στάδιο. Υφίσταται δυναμικές αλλαγές, αλλά ταυτόχρονα έχει άμεση ανάγκη για υποστήριξη, ιδίως με τη μορφή της ανάπτυξης δεξιοτήτων, δικτύωσης, χρηματοδοτικών και άλλων πολιτικών που θα δημιουργήσουν ένα ευνοϊκό περιβάλλον.
- Επιπλέον, ένας ακόμη παράγοντας που συνέβαλε στην πρόσφατη ανάπτυξη της ΚΟ στην Ελλάδα είναι και η οικονομική κρίση που έπληξε τη χώρα, ιδιαίτερα από το 2010 και μετά.

Κοινωνική οικονομία και κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα

- Το ποσοστό απασχόλησης στην Ελλάδα ήταν χαμηλότερο της ΕΕ-15 καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 1995-2008, κυρίως λόγω της χαμηλής συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση.
- Ωστόσο, το χάσμα με τις άλλες χώρες της Ευρώπης βαθαίνει μετά το 2008, αποδεικνύοντας τα καταστροφικά αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης.
- Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα αντιμετώπιζε υψηλά ποσοστά φτώχειας και ανισότητας πριν από την κρίση, παρά την υψηλή μεγέθυνση της προηγούμενης περιόδου.
- Μετά την κρίση, η κατάσταση αυτή επιδεινώθηκε, με εξαιρετικά δυσμενείς συνέπειες στο εισόδημα, στο ποσοστό φτώχειας, καθώς και σε όρους κοινωνικών ανισοτήτων.

□ Φορείς υποστήριξης της κοινωνικής οικονομίας

Φορείς υποστήριξης της κοινωνικής οικονομίας

Οι βασικοί τύποι των φορέων που υποστηρίζουν την ΚΑΛΟ στην Ελλάδα μπορούν να ενταχθούν στις εξής κατηγορίες:

- Υποστήριξη της ανάπτυξης των κοινωνικών επιχειρήσεων: θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων (incubators), προγράμματα επιτάχυνσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας (accelerators) και χώροι εργασίας
- Φορείς που παρέχουν υπηρεσίες χρηματοδότησης και επενδύσεων με κοινωνικό αντίκτυπο
- Εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα
- Τοπικά και παγκόσμια δίκτυα
- Φορείς παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και διαμόρφωσης πολιτικής
- Εμπορικά επιμελητήρια, βιομηχανικές ενώσεις και φορείς παροχής επιχειρηματικών συμβουλών
- Υποστηρικτικές δομές της κυβέρνησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης

Υπηρεσίες που προσφέρουν οι φορείς υποστήριξης της κοινωνικής οικονομίας

Τα βασικά είδη υπηρεσιών που παρέχουν αυτοί οι φορείς είναι:

- Ευαισθητοποίηση
- Υποστηρικτικές υπηρεσίες κατάρτισης επιχειρηματικών σχεδίων
- Υποστηρικτικές υπηρεσίες κατάρτισης σχεδίου κοινωνικού αντικτύπου
- Πρόσβαση σε χρηματοδότηση
- Χρηματοδότηση κεφαλαίου εκκίνησης
- Επενδύσεις με κοινωνικό αντίκτυπο
- Χρηματοδότηση λειτουργιών
- Χρηματοδότηση της ανάπτυξης της επιχείρησης
- Εκπαιδευτικά προγράμματα, περιεχόμενο και μεθοδολογία
- Διευκόλυνση εισόδου στην αγορά
- Διαμόρφωση πολιτικής
- Υποστηρικτικές υπηρεσίες ένταξης ατόμων προερχομένων από κοινωνικά ευπαθείς ομάδες
- Υποστηρικτικές υπηρεσίες βιώσιμης ανάπτυξης

- Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Πίνακας: Εικόνα Γενικού Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας έως 31/10/2016

Έτος εγγραφής	Έγγραφες στο Μητρώο	εκ των οποίων διαγράφηκαν	Εγγεγραμμένοι Φορείς
2012	116	48	68
2013	272	135	137
2014	326	146	180
2015	259	32	227
2016	252	17	235
Σύνολο	1225	378	847

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

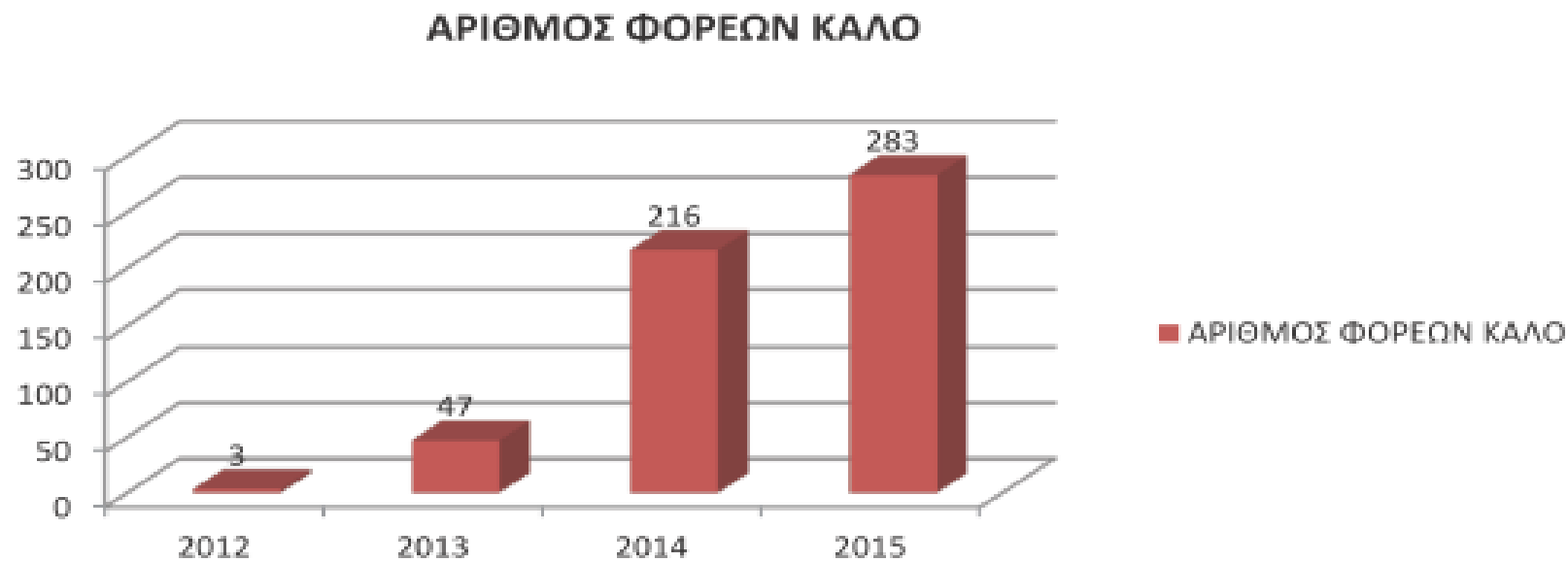
Πίνακας: Εικόνα του Γενικού Μητρώου Φορέων ΚΑΛΟ έως 31/8/2017

	Σύνολο	εκ των οποίων διαγράφηκαν	Εγγεγραμμένοι Φορείς
Εγγραφές νέων Φορέων	206	1	205
Μετάπτωση στο νέο θεσμικό πλαίσιο (επανεγγραφές υφιστάμενων Φορέων)	91	0	91
Συνολικές εγγραφές	297	1	296

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Αριθμός των ενεργών φορέων ΚΑΛΟ 2012-2015

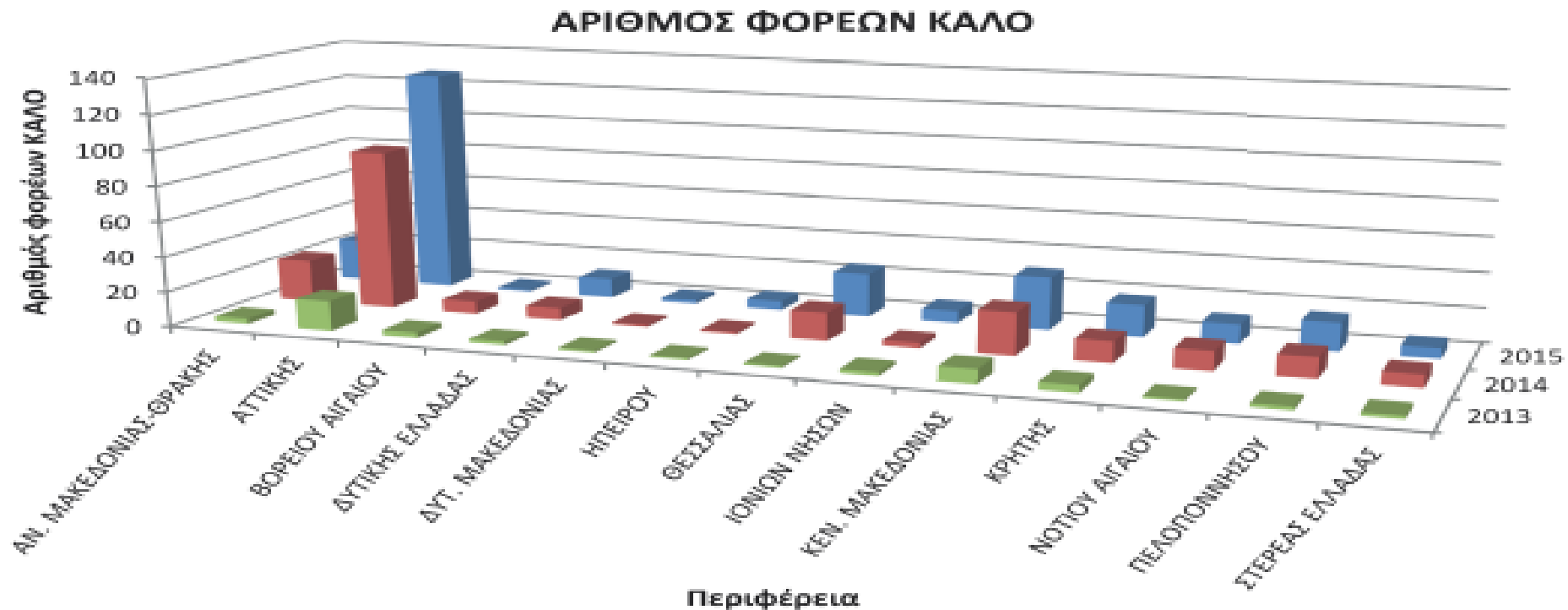
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή ενεργών φορέων ΚΑΛΟ στις περιφέρειες της χώρας το 2015

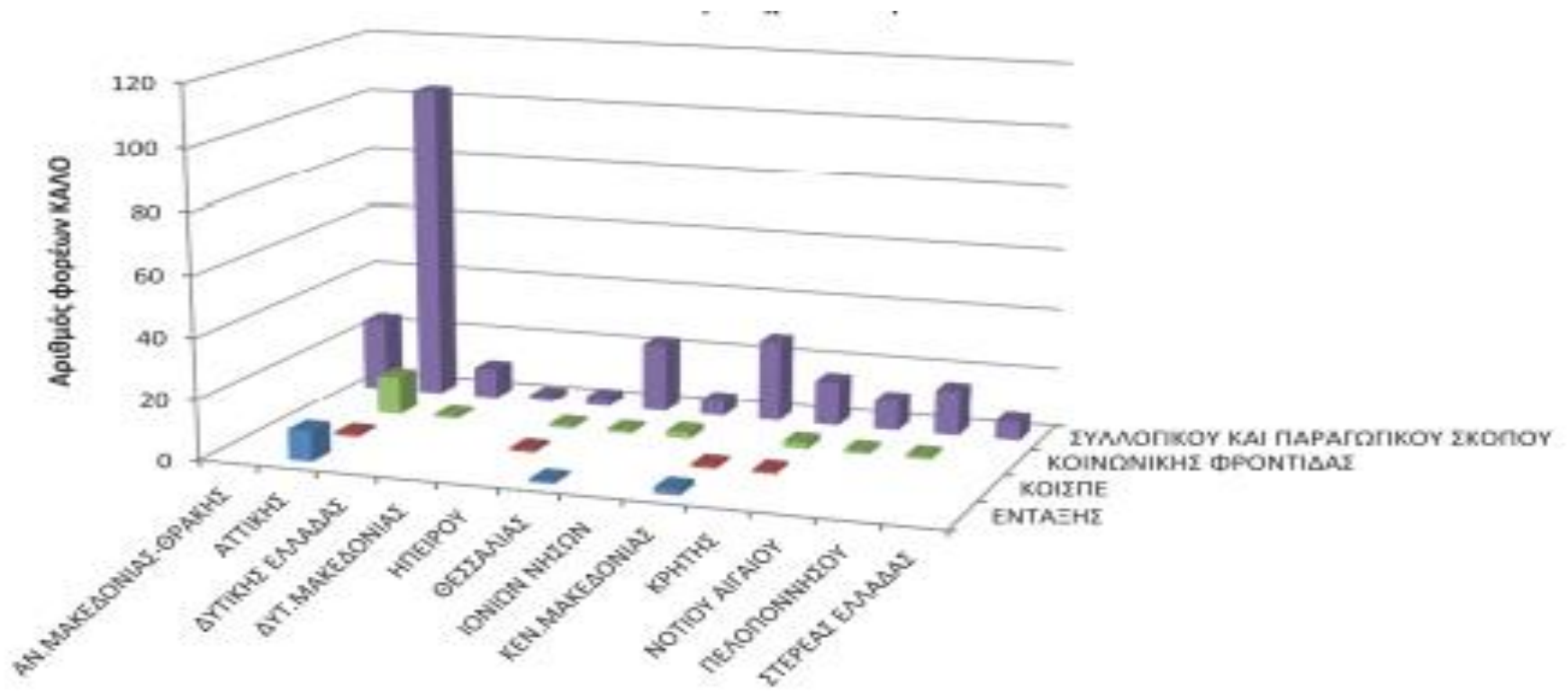
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Εξέλιξη του αριθμού των ενεργών φορέων ΚΑΛΟ στις περιφέρειες της χώρας 2013-2015

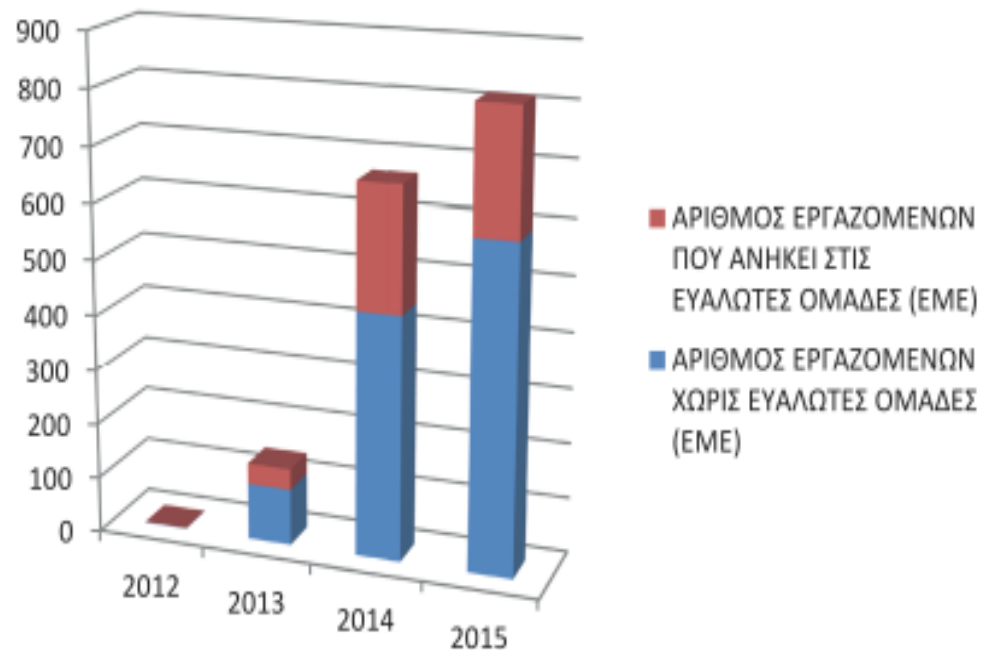
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Κατανομή των ενεργών φορέων ΚΑΛΟ ανά κατηγορία στις περιφέρειες της χώρας για το 2015

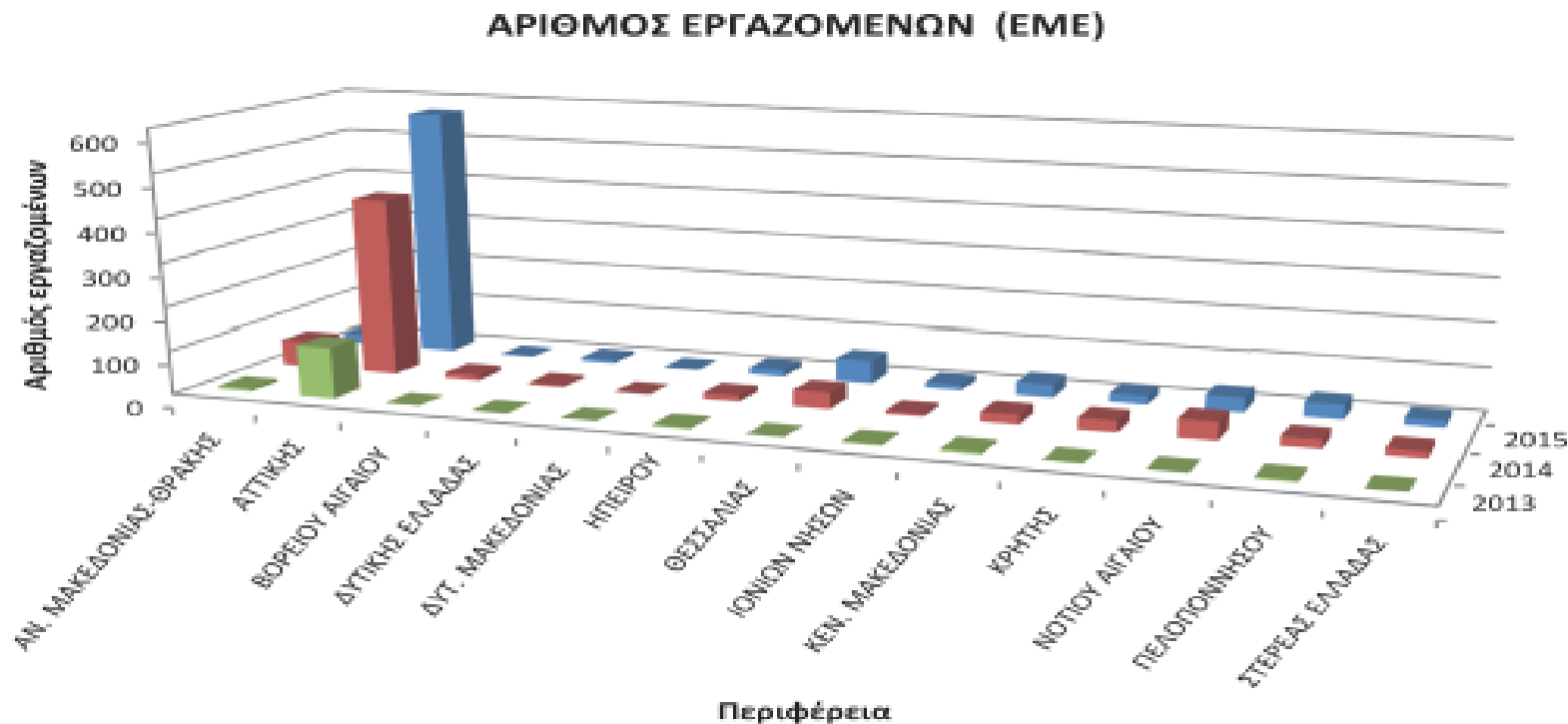
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Αριθμός εργαζομένων σε ενεργούς φορείς ΚΑΛΟ 2012-2015

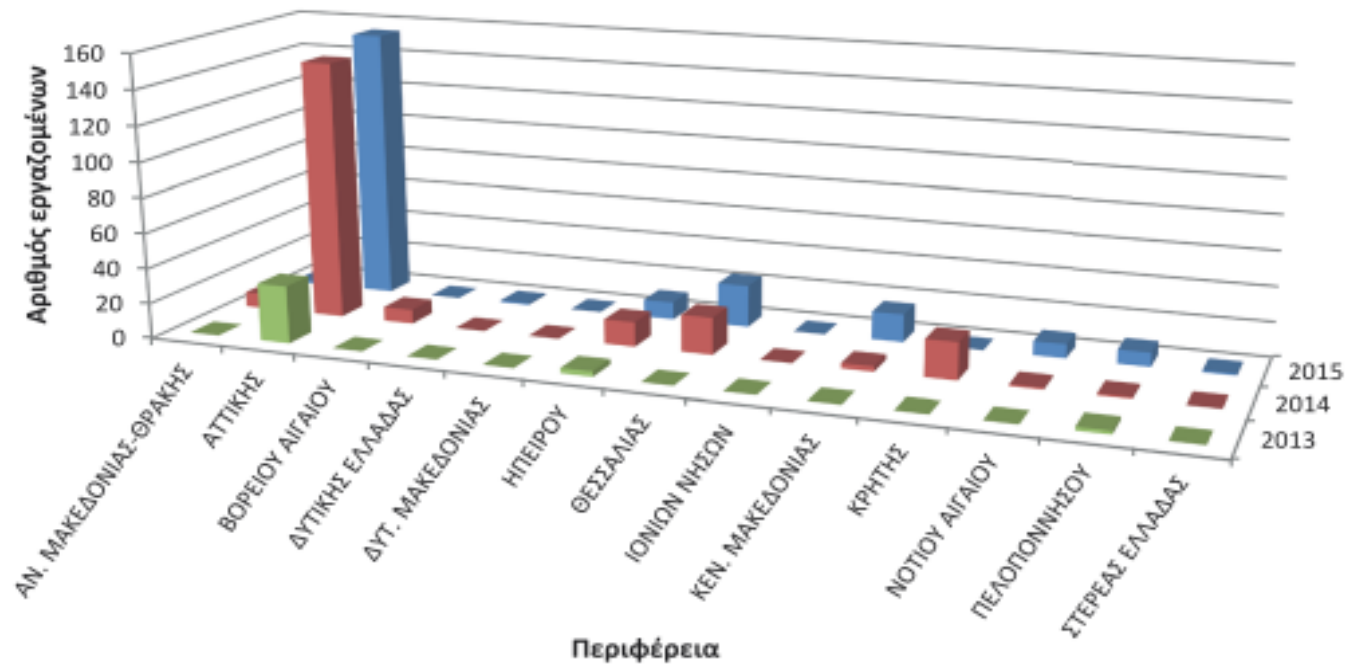
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή των εργαζομένων σε ενεργούς φορείς ΚΑΛΟ 2013-2015

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα Περιφερειακή κατανομή των εργαζομένων από ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (ΕΜΕ) 2013-2015

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Συνολικός κύκλος εργασιών των ενεργών φορέων ΚΑΛΟ κατά τα 2012-2015

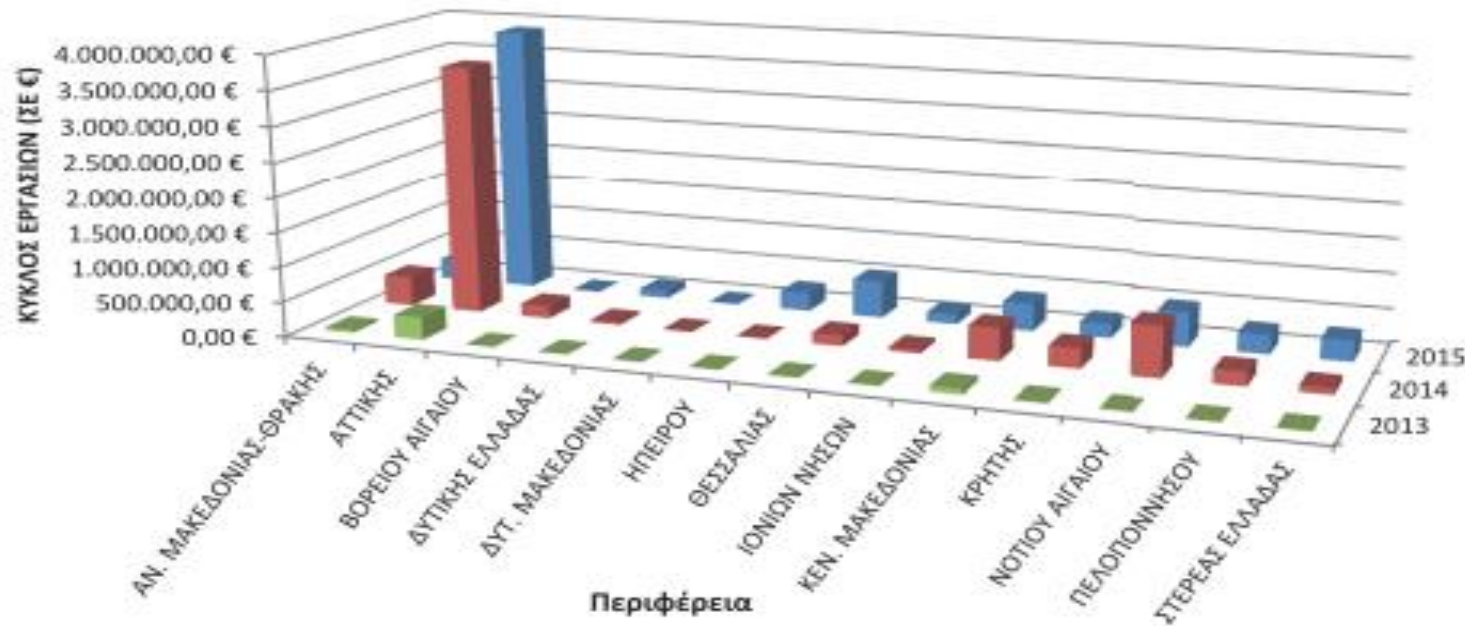
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Κατανομή κύκλου εργασιών στους ενεργούς φορείς ΚΑΛΟ για τα 2013-2015

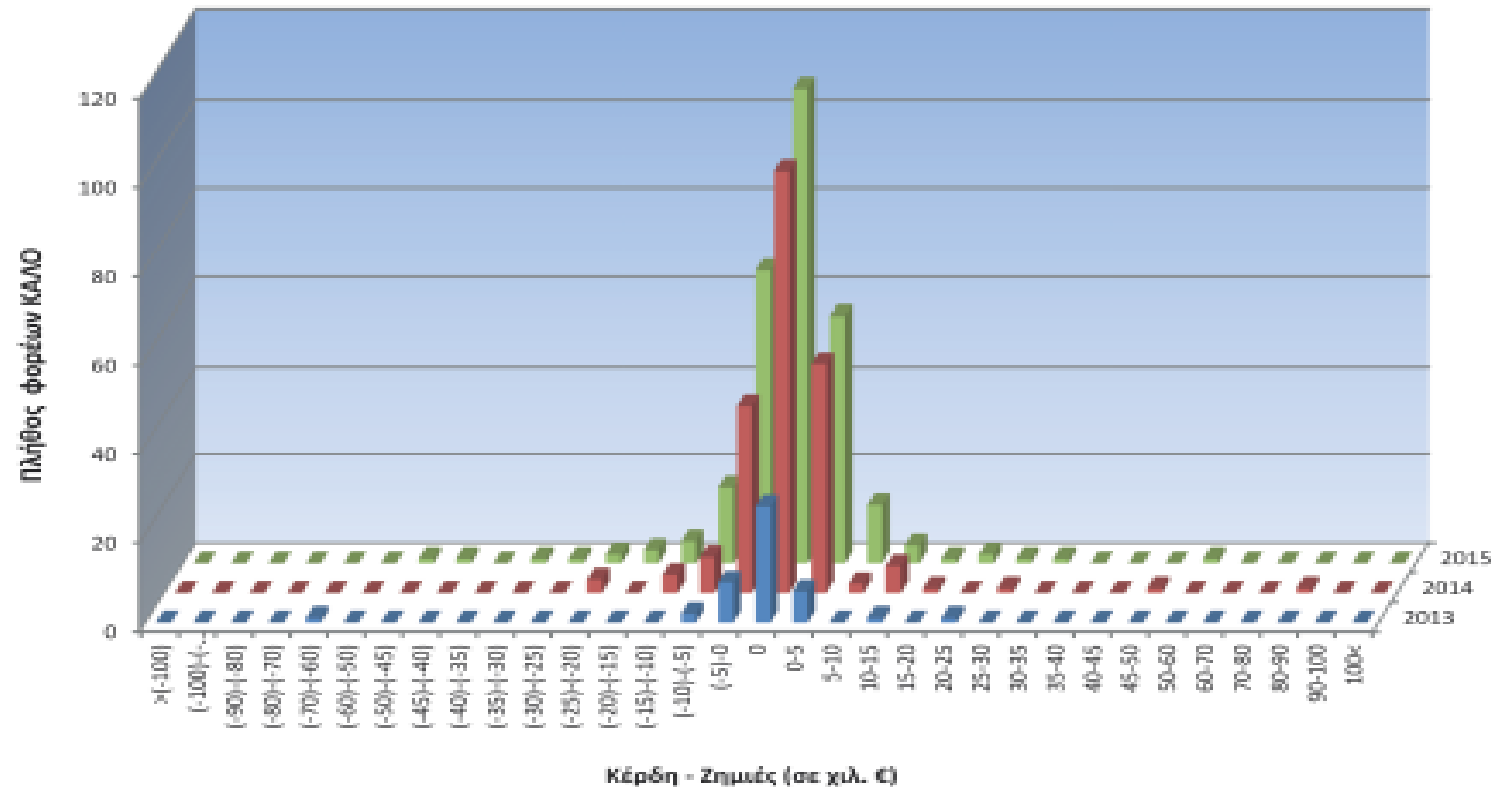
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Συνολικός κύκλος εργασιών των ενεργών φορέων ΚΑΛΟ για τα 2013-2015 ανά περιφέρεια

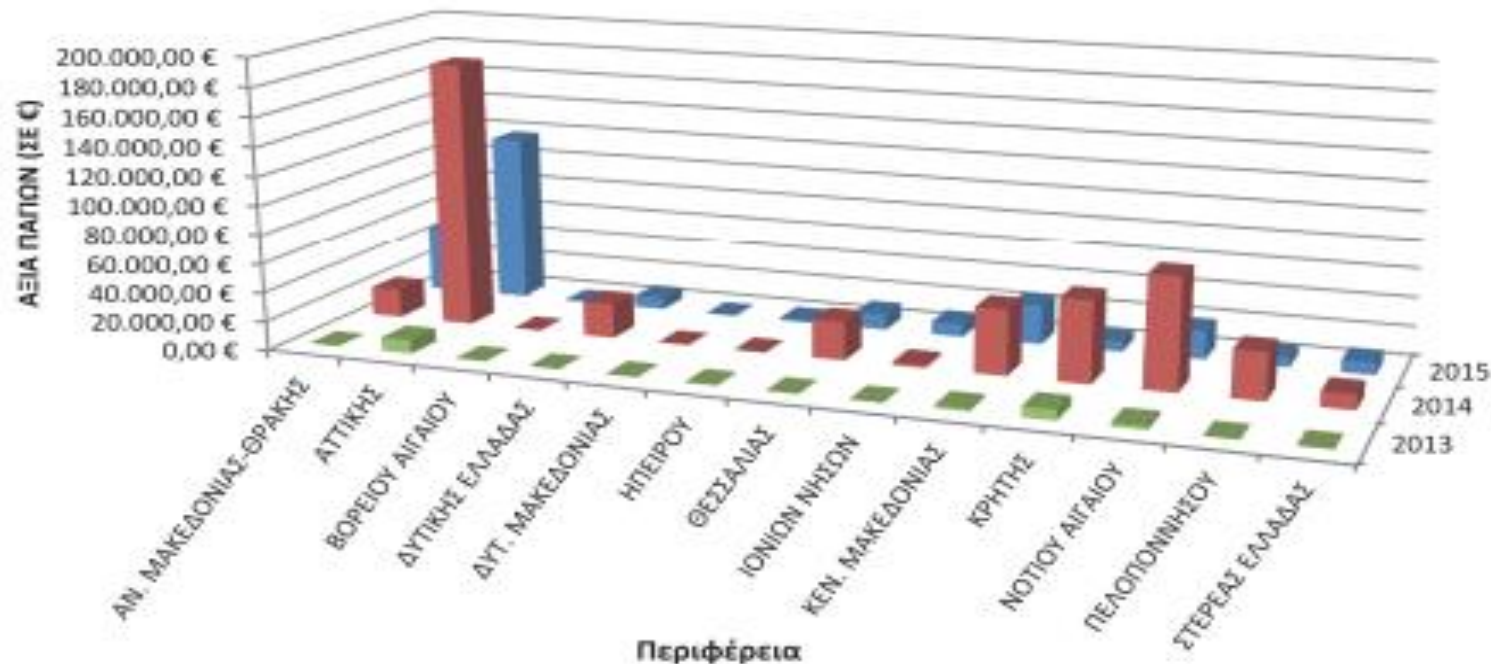
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Αριθμός ενεργών φορέων ΚΑΛΟ που είχαν κέρδη και ζημίες κατά 2013-2015

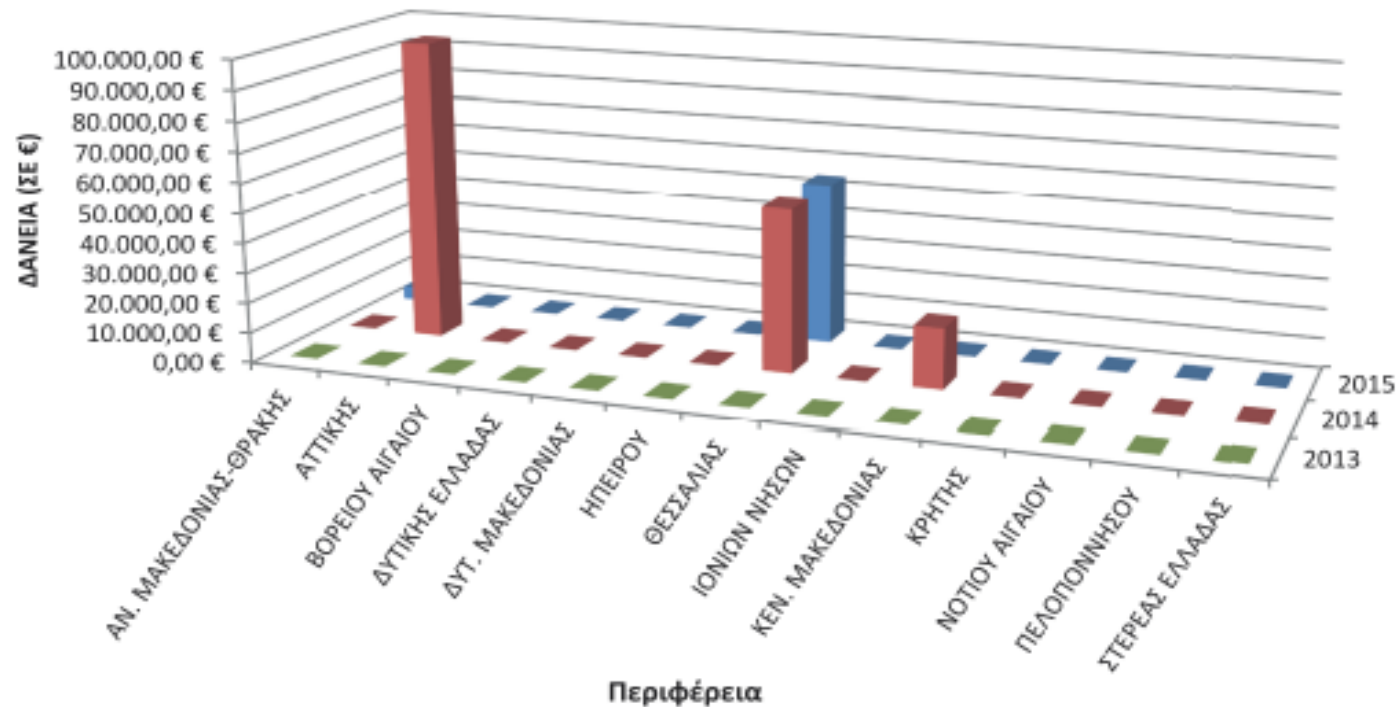
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Συνολική αξία των παγίων των ενεργών φορέων ΚΑΛΟ 2013-2015 στις περιφέρειες της χώρας

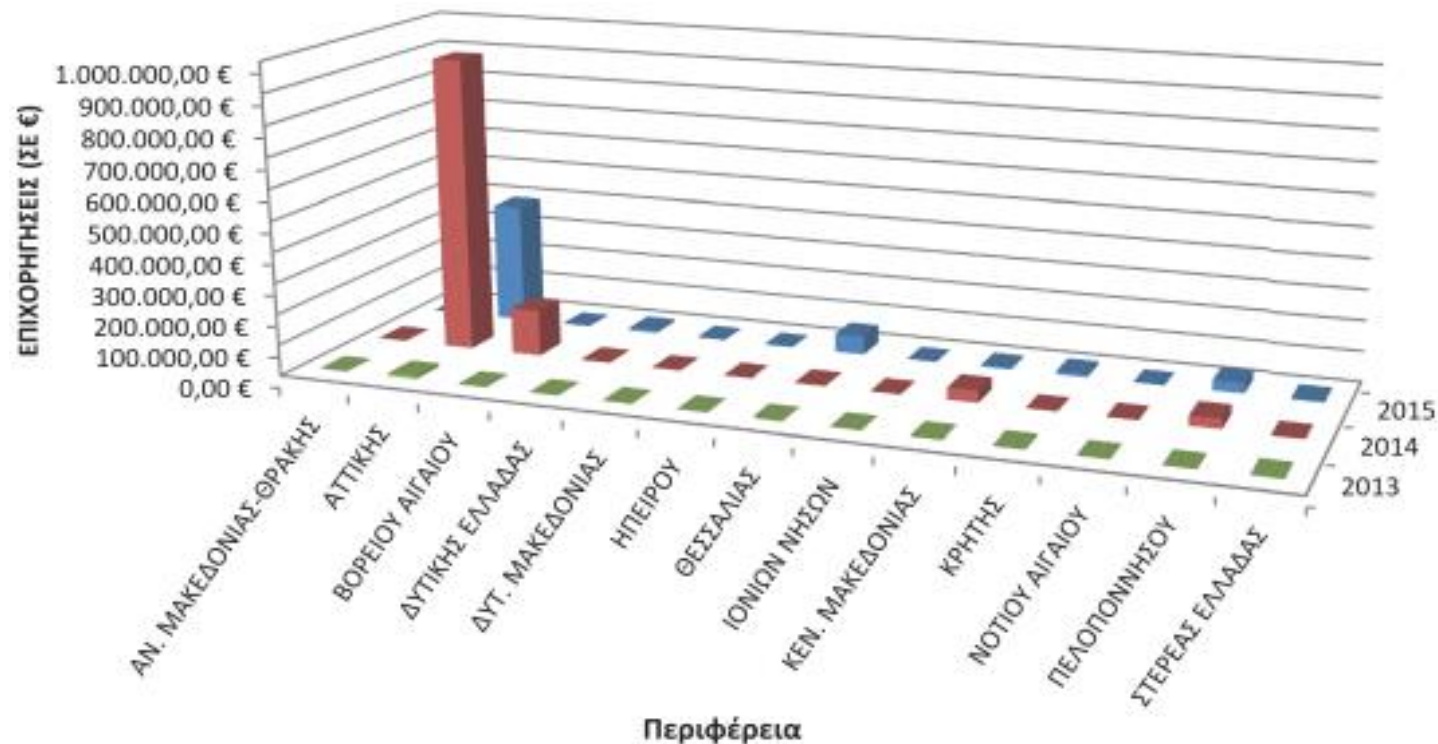
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Συνολικά δανειακά κεφάλαια που άντλησαν οι ενεργοί φορείς ΚΑΛΟ 2013-2015

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Επιχορηγήσεις στους ενεργούς φορείς ΚΑΛΟ 2013-2015 ανά περιφέρεια

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Λοιπές επιχορηγήσεις στους ενεργούς φορείς ΚΑΛΟ 2013-2015 ανά περιφέρεια

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Πίνακας: Αριθμός Κοιν.Σ.Επ. ανά περιφέρεια 2016

Περιφέρεια	Αριθμός Κοιν.Σ.Επ.
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	62
ΘΡΑΚΗΣ	
ΑΤΤΙΚΗΣ	475
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	21
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	55
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	9
ΗΠΕΙΡΟΥ	19
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	98
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	18
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	169
ΚΡΗΤΗΣ	64
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	61
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	76
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	40

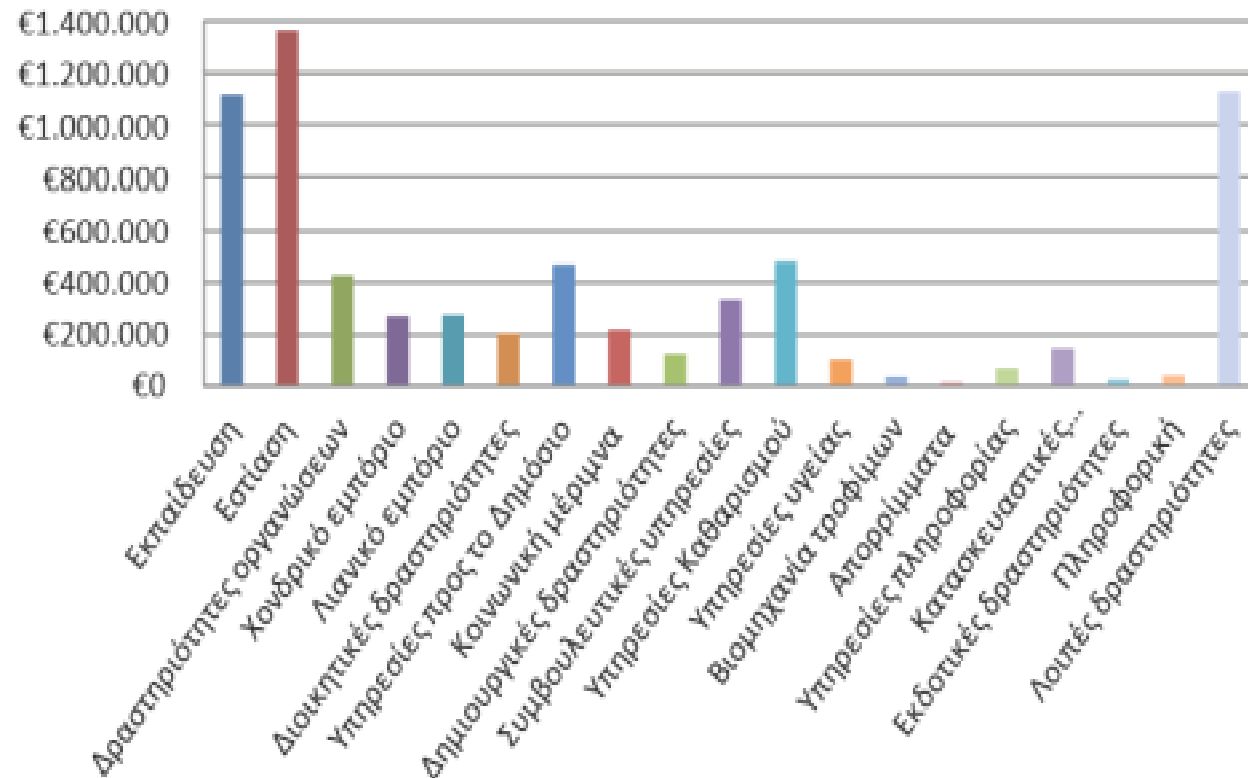
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Πίνακας: Συνολικά στοιχεία ανά κλάδο έτους 2015

Κλάδος	Αριθμός φορέων	Ποσοστό	Αριθμός Εργαζομένων (ΕΜΕ)	Αριθμός Εργαζομένων που ανήκει στις Ευάλωτες Ομάδες (ΕΜΕ)	Κύκλος εργασιών (ποσά σε €)
Εκπαίδευση	36	12,77%	184	26,5	1.116.543,46 €
Εστίαση	30	10,64%	111	7	1.362.311,70 €
Δραστηριότητες οργανώσεων	26	9,22%	78	48	429.756,92 €
Χονδρικό εμπόριο	21	7,45%	9	5	269.234,01 €
Λιανικό εμπόριο	18	6,38%	8	4	275.003,29 €
Διοικητικές δραστηριότητες	15	5,32%	50	20	207.265,28 €
Υπηρεσίες προς το Δημόσιο	14	4,96%	26	5	470.800,57 €
Κοινωνική μέριμνα	14	4,96%	43	7	219.328,98 €
Δημιουργικές δραστηριότητες	12	4,26%	55	6	124.263,00 €
Συμβουλευτικές υπηρεσίες	9	3,19%	14	0	334.446,97 €
Υπηρεσίες Καθαρισμού	9	3,19%	67	37	481.348,68 €
Υπηρεσίες υγείας	8	2,84%	13	0	102.140,20 €
Βιομηχανία τροφίμων	5	1,77%	5	2	36.294,06 €
Απορρίμματα	5	1,77%	2	0	14.016,70 €
Υπηρεσίες πληροφορίας	5	1,77%	0,4	0,4	69.575,42 €
Κατασκευαστικές δραστηριότητες	4	1,42%	4	0	146.515,74 €
Εκδοτικές δραστηριότητες	4	1,42%	1	0	25.495,75 €
Πληροφορική	4	1,42%	3	0	42.314,23 €
Λοιπές δραστηριότητες	43	15,17%	99,4	57,4	1.128.624,46 €
ΣΥΝΟΛΟ	282	100,00%	773	225	6.855.279,42 €

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Κατανομή Κύκλου Εργασιών (Πωλήσεων) των ενεργών φορέων ανά κλάδο έτους 2015

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Πίνακας: Μέσος όρος ανά επιχείρηση έτους 2015

Κλάδος	Αριθμός Εργαζομένων (ΕΜΕ)	Αριθμός Εργαζομένων που ανήκει στις Ευάλωτες Ομάδες (ΕΜΕ)	Κύκλος εργασιών
Εκπαίδευση	5,1	0,7	31.015,10
Εστίαση	3,7	0,2	45.410,39
Δραστηριότητες οργανώσεων	3,0	1,8	16.529,11
Χονδρικό εμπόριο	0,4	0,2	12.820,67
Λιανικό εμπόριο	0,4	0,2	15.277,96
Διοικητικές δραστηριότητες	3,4	1,3	13.817,69
Υπηρεσίες προς το Δημόσιο	1,9	0,4	33.628,61
Κοινωνική μέριμνα	3,1	0,5	15.666,36
Δημιουργικές δραστηριότητες	4,6	0,5	10.355,25
Συμβουλευτικές υπηρεσίες	1,6	0,0	37.160,77
Υπηρεσίες Καθαρισμού	7,4	4,1	53.483,19
Υπηρεσίες υγείας	1,6	0,0	12.767,53
Βιομηχανία τροφίμων	1,0	0,4	7.258,81
Απορρίμματα	0,4	0,0	2.803,34
Υπηρεσίες πληροφορίας	0,1	0,1	13.915,08
Κατασκευαστικές δραστηριότητες	1,0	0,0	36.628,94
Εκδοτικές δραστηριότητες	0,3	0,0	6.373,94
Πληροφορική	0,8	0,0	10.578,56

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου εκπαίδευσης

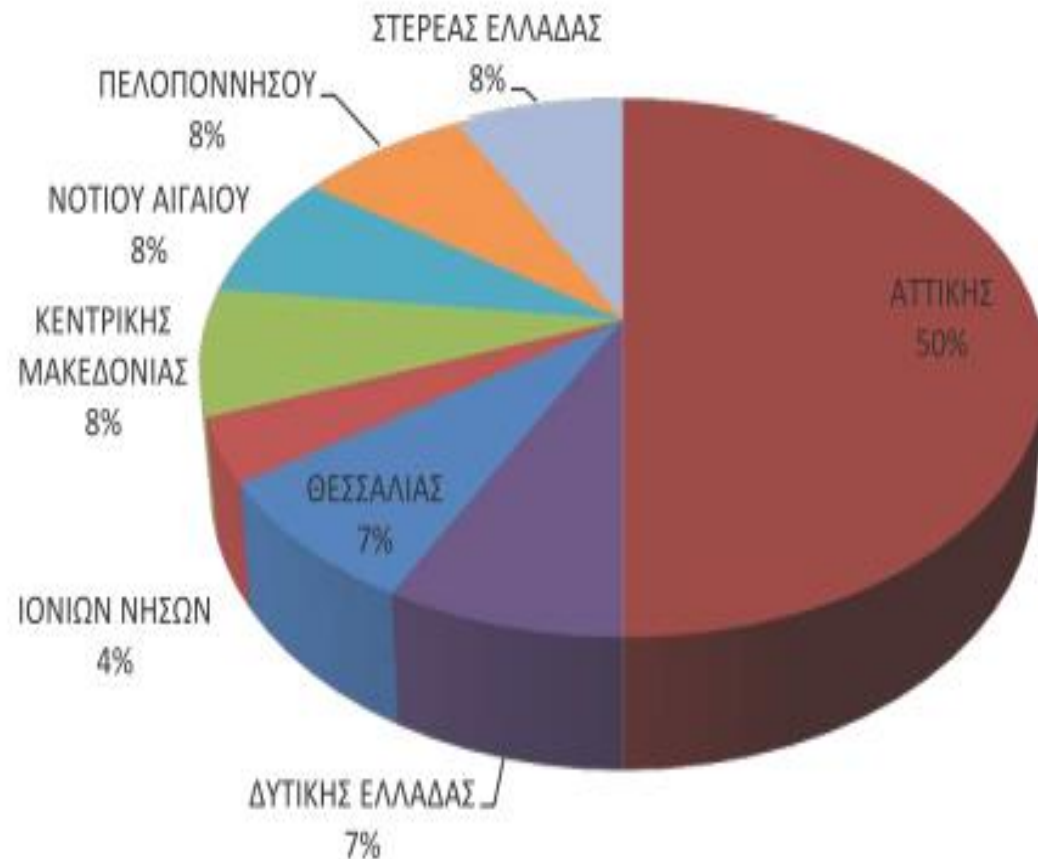
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου εστίασης

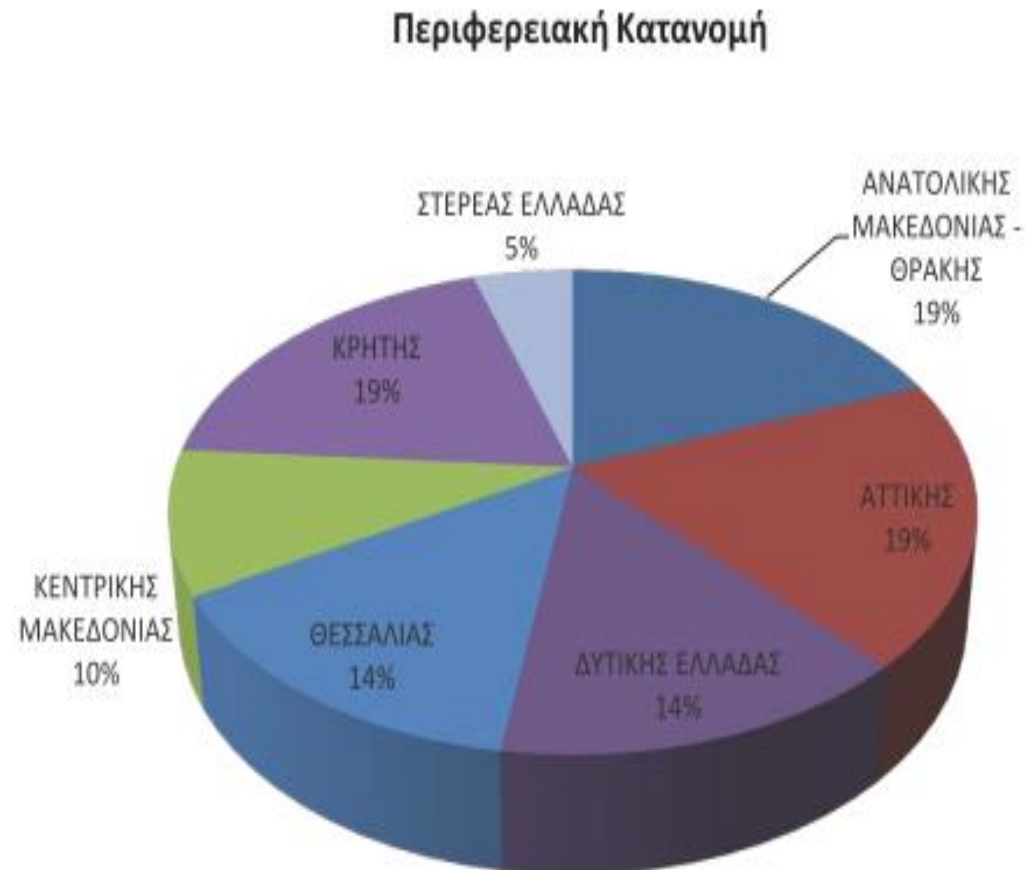
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου δραστηριοτήτων οργανώσεων

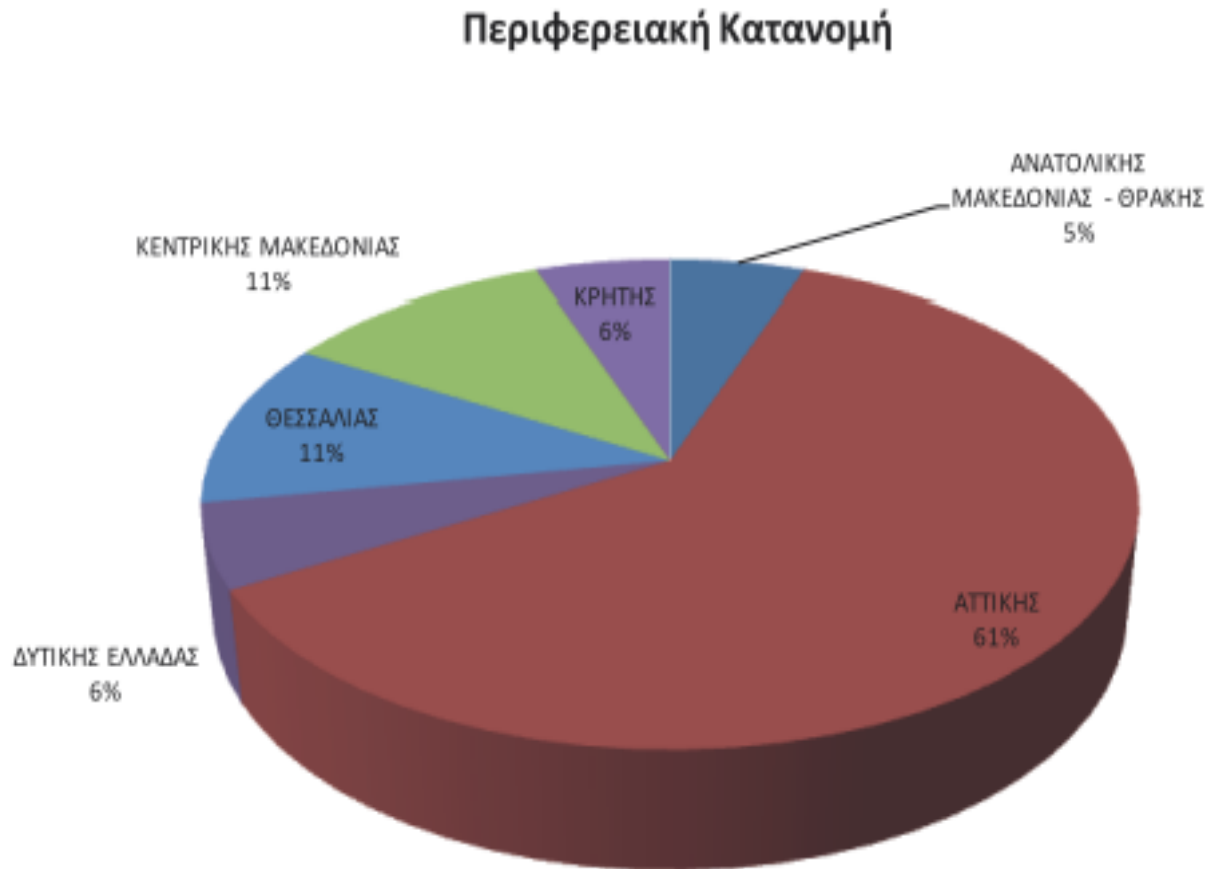
Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου χονδρικού εμπορίου

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου λιανικού εμπορίου

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου διοικητικών δραστηριοτήτων

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου υπηρεσιών προς το δημόσιο

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

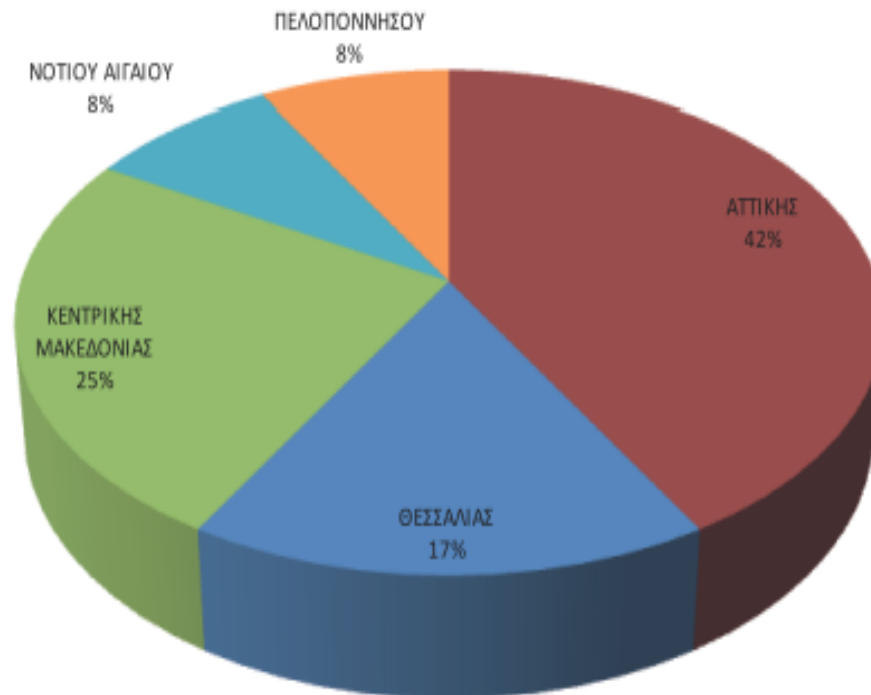
Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου κοινωνικής μέριμνας

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου θεατρικών και άλλων θεαμάτων

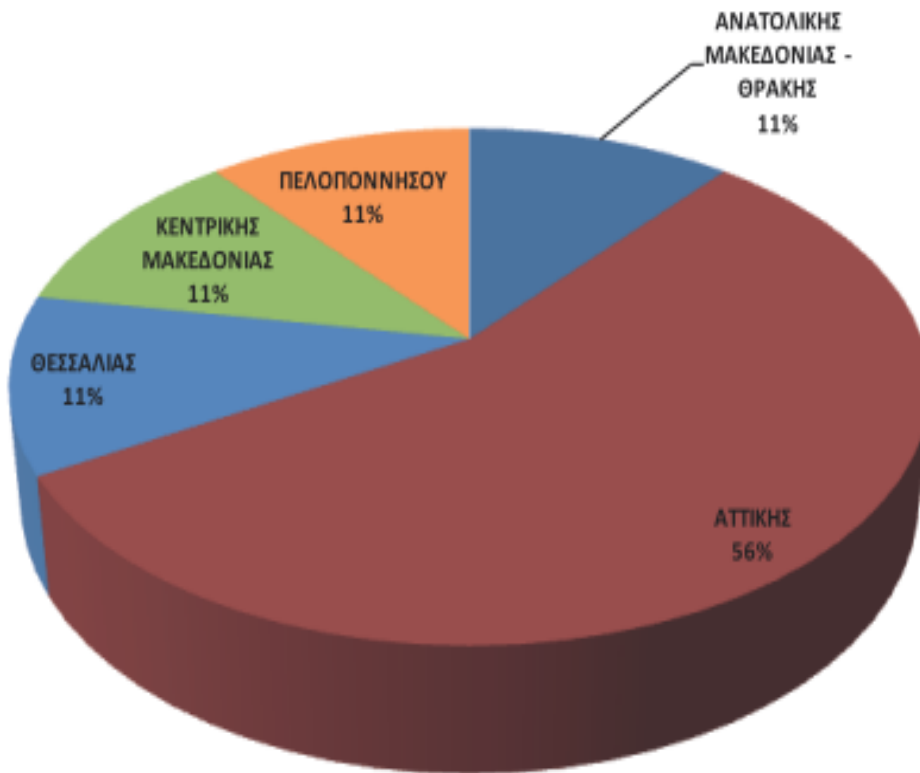
Περιφερειακή Κατανομή

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου συμβουλευτικών υπηρεσιών

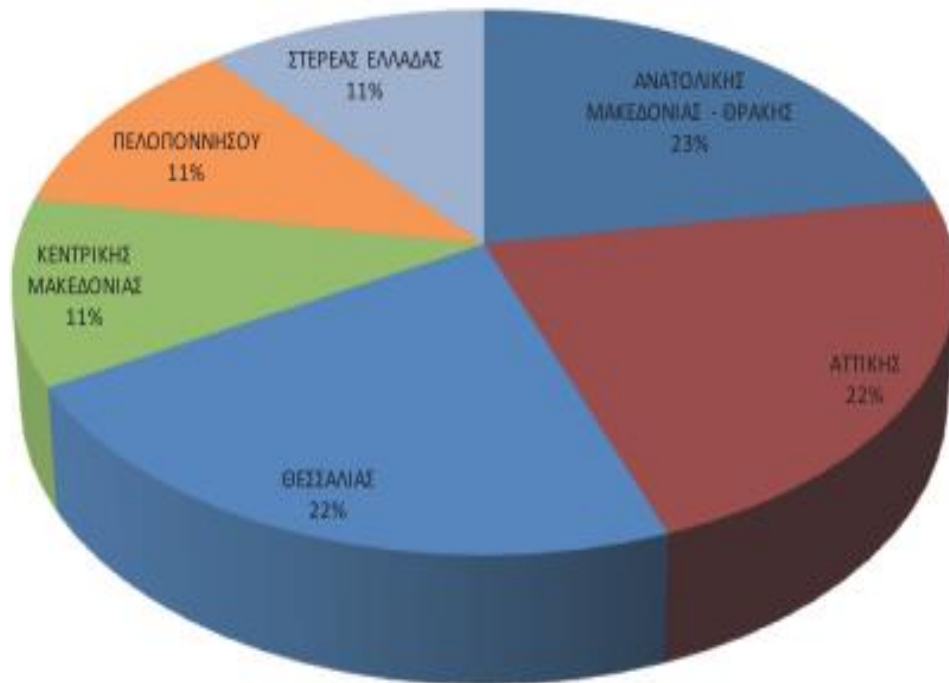
Περιφερειακή Κατανομή

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου υπηρεσιών καθαρισμού

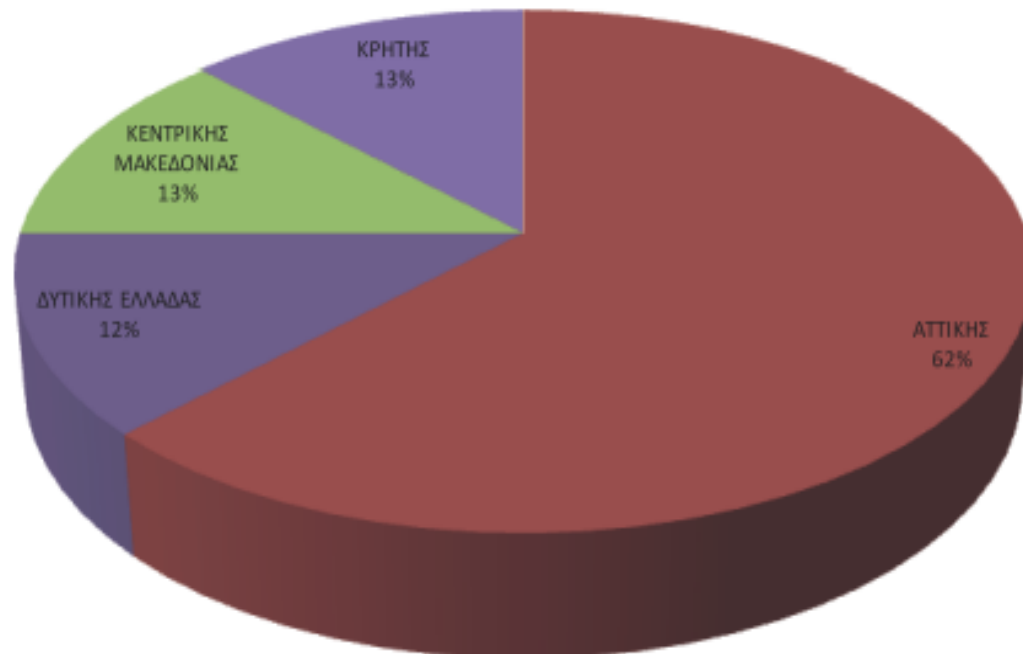
Περιφερειακή Κατανομή

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου υπηρεσιών υγείας

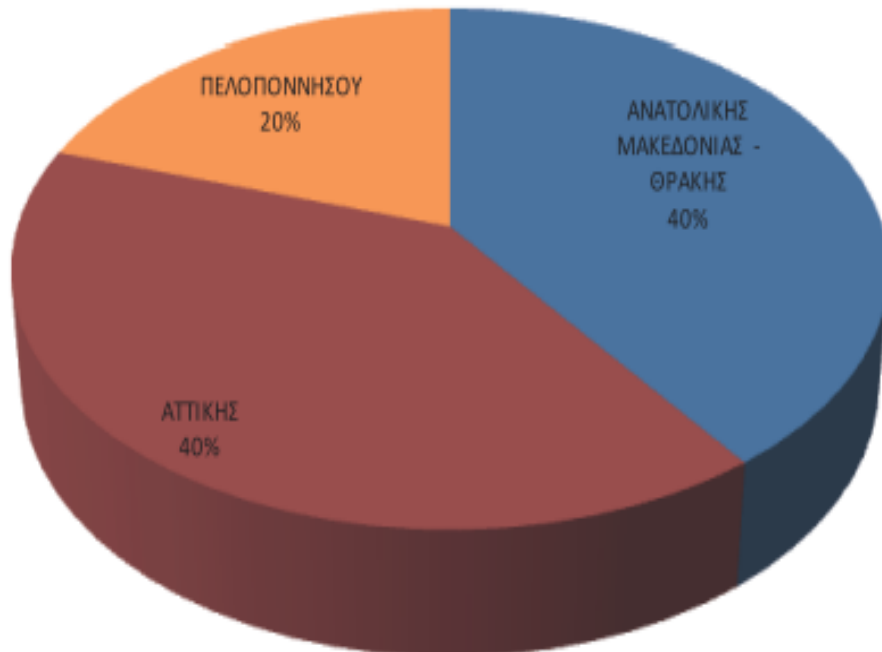
Περιφερειακή Κατανομή

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου παραγωγής ειδών διατροφής

Περιφερειακή Κατανομή

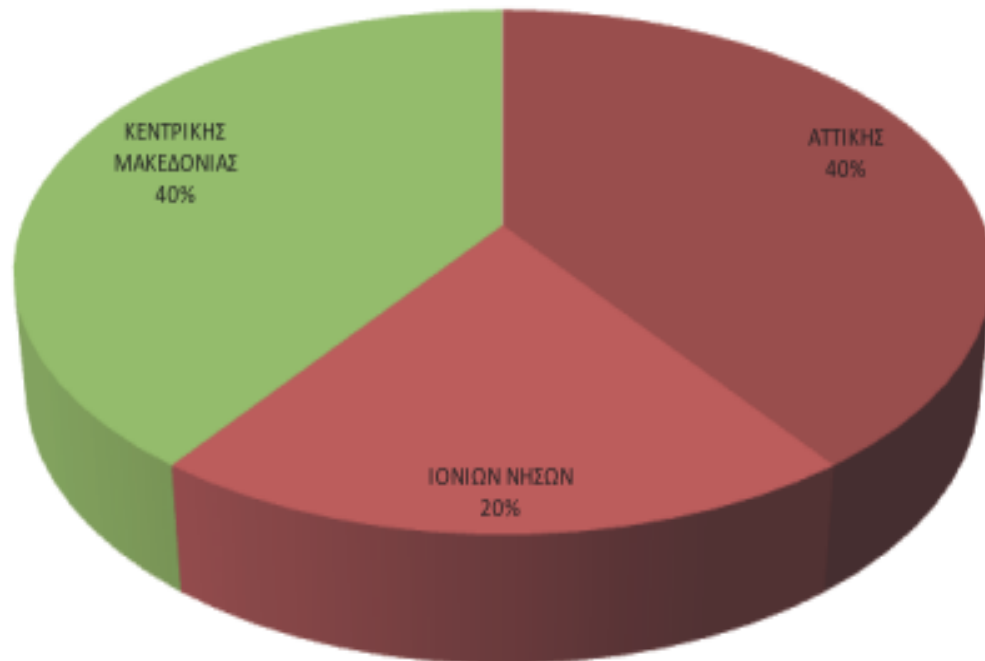

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου απορριμμάτων

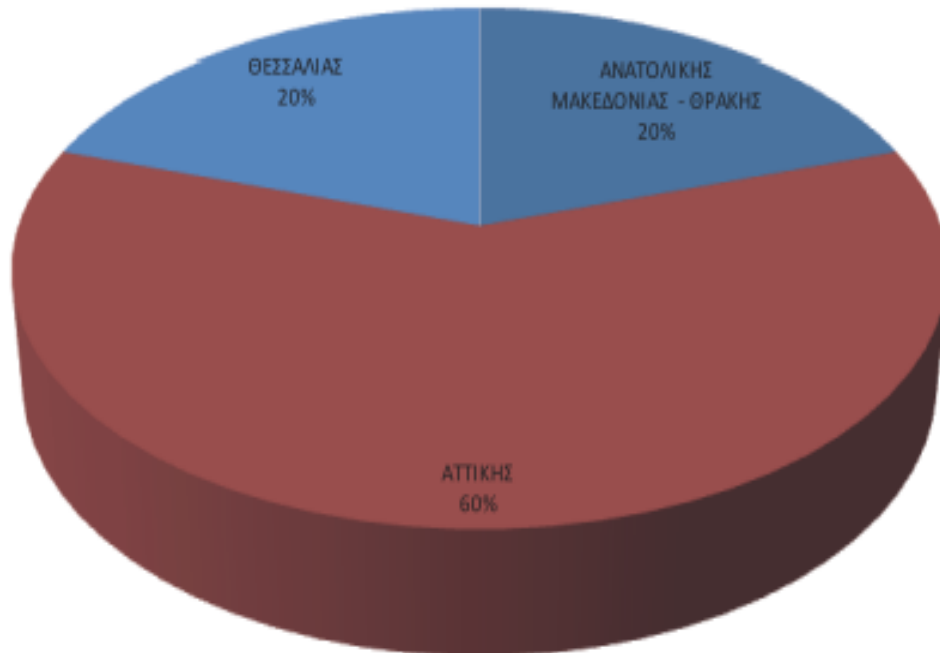
Περιφερειακή Κατανομή

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου υπηρεσιών πληροφορίας

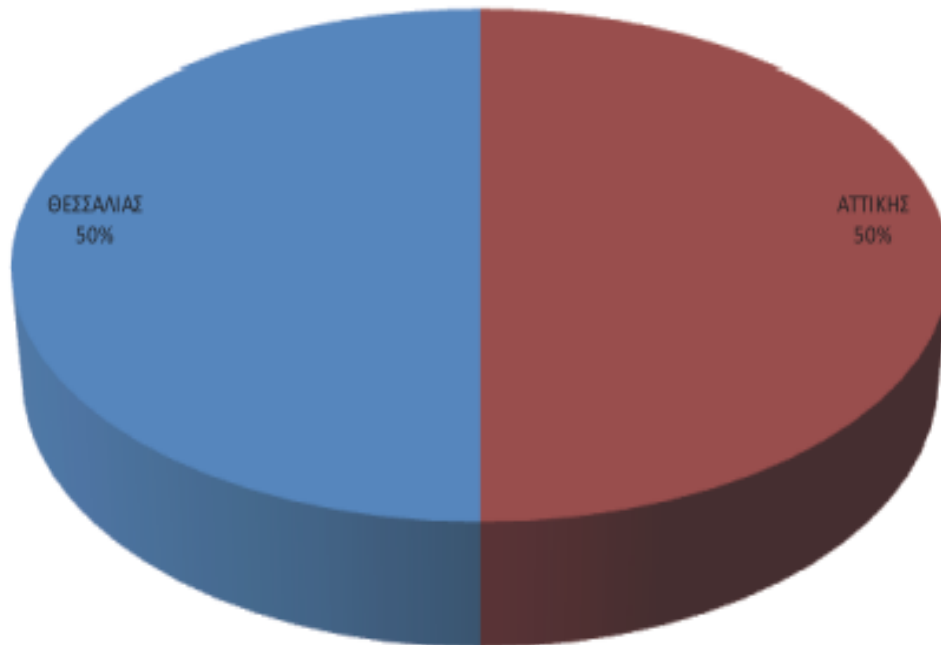
Περιφερειακή Κατανομή

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου κατασκευαστικών δραστηριοτήτων

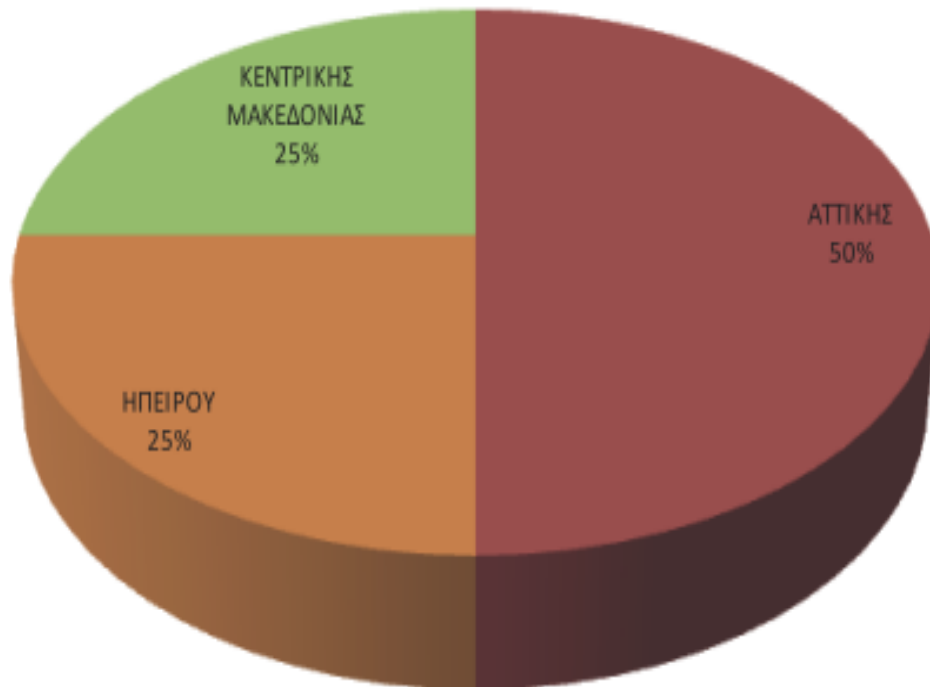
Περιφερειακή Κατανομή

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου εκδοτικών δραστηριοτήτων

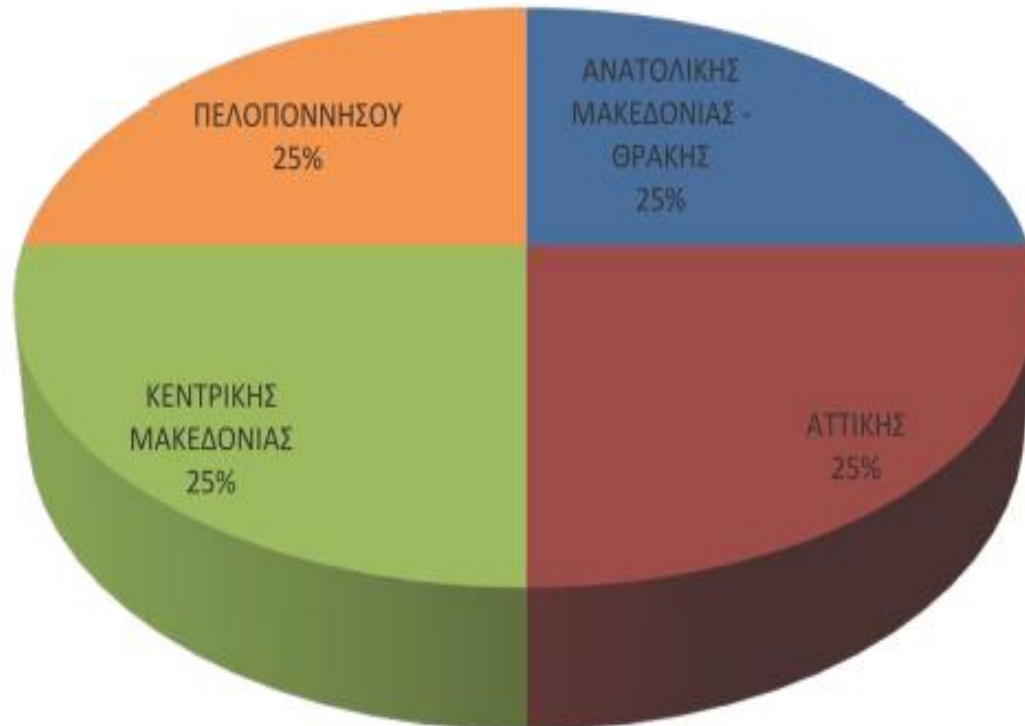
Περιφερειακή Κατανομή

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου υπηρεσιών πληροφορικής

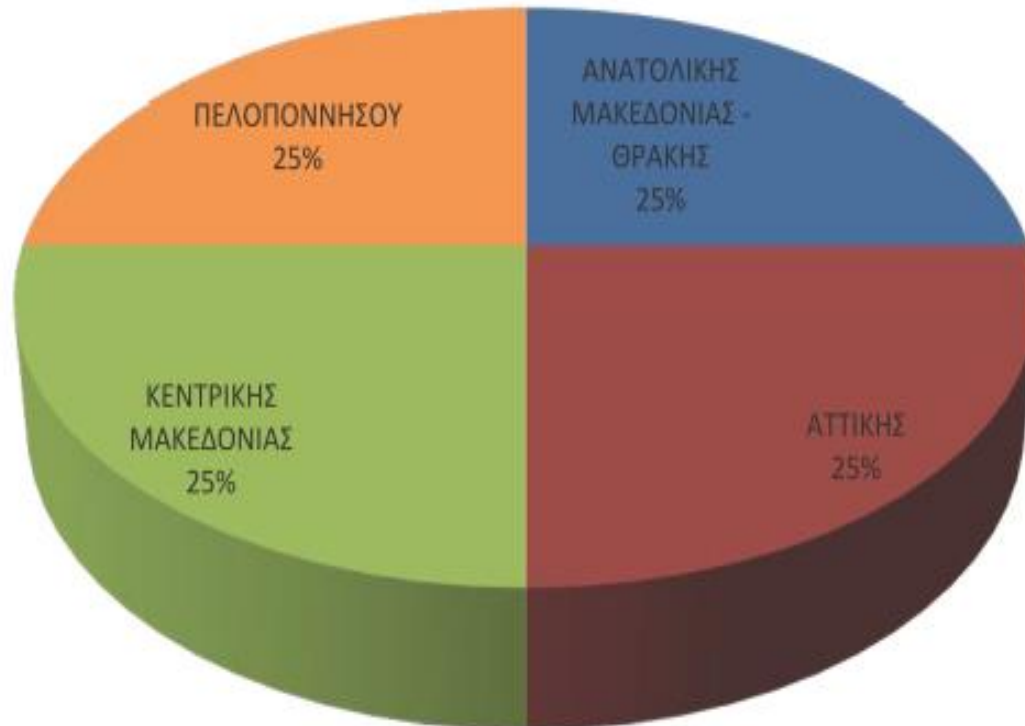
Περιφερειακή Κατανομή

Υφιστάμενη κατάσταση κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Διάγραμμα: Περιφερειακή κατανομή κλάδου υπηρεσιών πληροφορικής

Περιφερειακή Κατανομή

□ Ευρήματα έρευνας πεδίου

Ευρήματα έρευνας πεδίου

- Το 2017 διερευνήθηκε έρευνα πεδίου ως μέρος του προγράμματος τεχνικής στήριξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Τεχνική Βοήθεια για την ανάπτυξη της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στην Ελλάδα», από το Βρετανικό Συμβούλιο (British Council).
- Η έρευνα διεξήχθη σε 1647 φορείς, εκ των οποίων απάντησαν στο ερωτηματολόγιο 251 (από αυτούς 228 έχουν νομική υπόσταση, και εξ αυτών οι 175 είναι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο του Υπουργείου Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης).
- Τα ποσοτικά αυτά στοιχεία εμπλουτίστηκαν από συνεντεύξεις με ομάδες εστίασης και εμπλεκόμενους φορείς.

Ευρήματα έρευνας πεδίου

Τα βασικά ευρήματά της αναφορικά με τους φορείς της ΚΑΛΟ στην Ελλάδα ήταν τα εξής:

- **Νεοφυείς επιχειρήσεις:** Το 68% των φορέων έχουν ιδρυθεί τα τελευταία πέντε χρόνια, και εξ αυτών το 40% τα τελευταία τρία χρονιά. Εν ολίγοις, το μεγαλύτερο μέρος του τομέα της ΚΑΛΟ μπορεί να θεωρηθεί ότι βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο, καθώς το 74% έχουν τζίρο μικρότερο από €50.000.
- **Λειτουργία σε τοπικό επίπεδο:** Οι περισσότεροι φορείς δραστηριοποιούνται στη γειτονιά, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, και μόνο λίγοι εξ αυτών, αν και σημαντικοί, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- **Με επίκεντρο τον άνθρωπο:** Το 78% προσπαθούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της ανεργίας, το οποίο είναι με διαφορά ο πιο συνηθής κοινωνικός στόχος των φορέων ΚΑΛΟ. Το 37% επανεπενδύουν τα κέρδη τους στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Ευρήματα έρευνας πεδίου

Τα βασικά ευρήματά της αναφορικά με τους φορείς της ΚΑΛΟ στην Ελλάδα ήταν τα εξής:

- Παροχή βοήθειας σε όσους έχουν ανάγκη: Το 55% βοηθούν τους μακροχρόνια ανέργους, ενώ ένα μεγάλο μέρος παρέχει βοήθεια σε ηλικιωμένους, άτομα με μαθησιακή ή σωματική αναπηρία, καθώς και πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο.
- Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας: οι φορείς ΚΑΛΟ δραστηριοποιούνται σε μια ευρεία γκάμα κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, της παραγωγής τροφίμων, της κοινωνικής μέριμνας, του τουρισμού και της ανακύκλωσης.
- Αισιοδοξία για το μέλλον: Το 8% αναμένουν αύξηση του τζίρου τους μέσα στους επόμενους 12 μήνες, και αντίστοιχο ποσοστό αναμένει ότι θα αυξηθεί ο αριθμός των εργαζομένων τους. Πάνω από 90% πιστεύουν ότι η ΚΑΛΟ έχει τη δυνατότητα να επεκταθεί περισσότερο στον κλάδο στον οποίο δραστηριοποιούνται και στη γεωγραφική περιοχή στην οποία λειτουργούν.

Ευρήματα έρευνας πεδίου

Τα βασικά ευρήματά της αναφορικά με τους φορείς της ΚΑΛΟ στην Ελλάδα ήταν τα εξής:

- **Ανάγκη για χρηματοδότηση:** Το μεγαλύτερο με διαφορά εμπόδιο για τη βιωσιμότητα και ανάπτυξη των φορέων είναι η πρόσβαση σε κατάλληλα χρηματοδοτικά μέσα (είτε αυτά είναι επιχορηγήσεις, είτε δάνεια, ή τα προβλήματα ρευστότητας).
- **Χωρίς κοινωνικό αποκλεισμό:** Το 35% διευθύνεται από γυναίκες. Το επίπεδο συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό των φορέων ΚΑΛΟ είναι επίσης μεγαλύτερο από ό,τι στις συνηθισμένες επιχειρήσεις.
- **Μορφωμένοι ηγέτες:** το 41% εκείνων που διευθύνουν ένα φορέα ΚΑΛΟ έχουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό δίπλωμα.

Ευρήματα έρευνας πεδίου

Άλλα καίρια ευρήματα από την ποιοτική έρευνα αποκάλυψαν τα εξής:

- Η Ελλάδα διαθέτει ένα ποικιλόμορφο και πλουραλιστικό τοπίο διαφορετικών ειδών φορέων της ΚΑΛΟ με διαφορετικά κίνητρα και μέσα λειτουργίας. Προς το παρόν, η δύσκολη αυτή κατάσταση έχει το μειονέκτημα ότι φέρει κατάτμηση και κατακερματισμό ανάμεσά τους.
- Έναν τομέα της ΚΑΛΟ, ο οποίος αναδύεται φυσικά και αυθόρμητα, τροφοδοτήθηκε συχνά από τα κοινωνικά κινήματα της περιόδου 2008-2011, και έχει ανάγκη από περισσότερη δομή καθώς ωριμάζει.
- Ένα φάσμα από εσωτερικές και λειτουργικές προκλήσεις σε «μικροοικονομικό επίπεδο» για τους φορείς της ΚΑΛΟ, ιδίως σχετικά με την λήψη αποφάσεων και την επίλυση διαφορών.

Ευρήματα έρευνας πεδίου

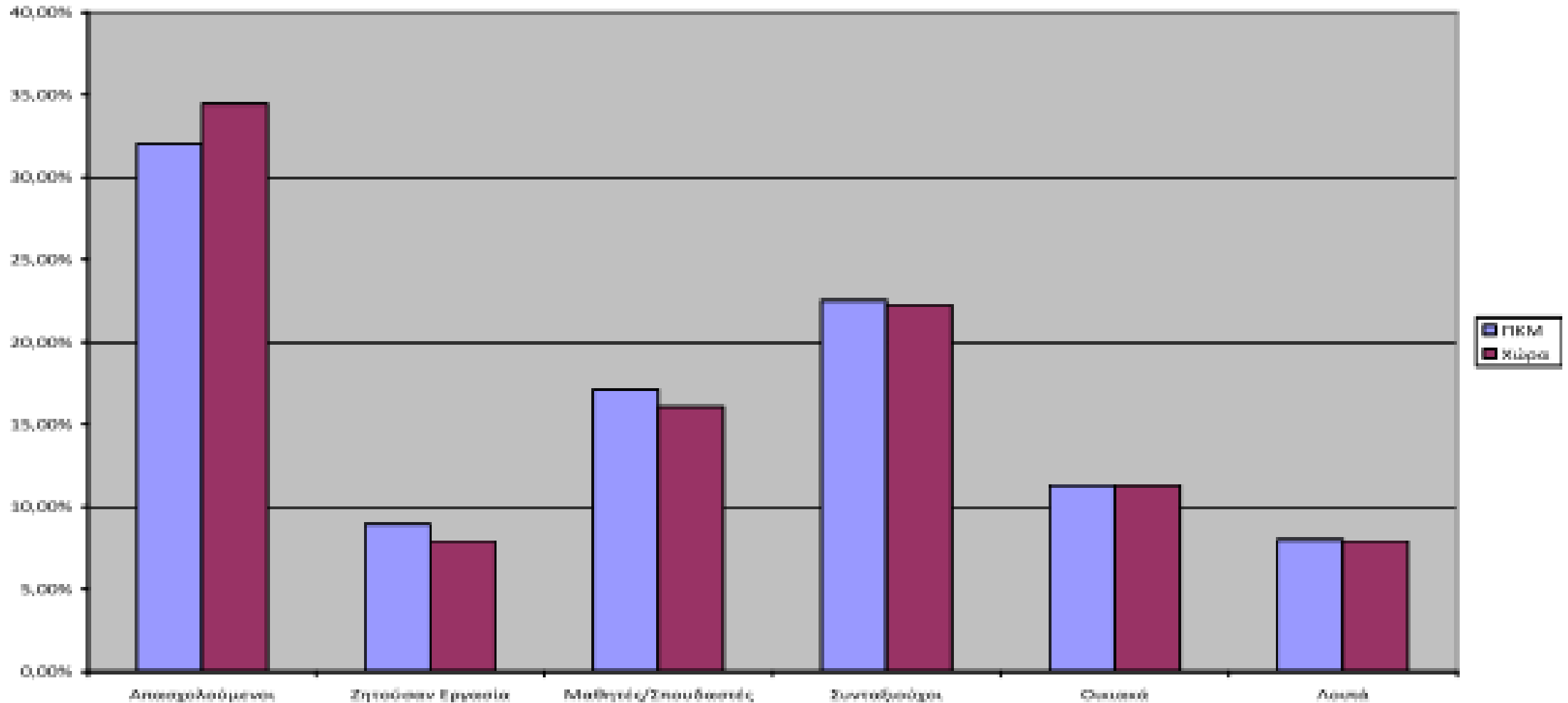
Άλλα καίρια ευρήματα από την ποιοτική έρευνα αποκάλυψαν τα εξής:

- Μια σειρά από εξωτερικούς παράγοντες σε «μακροοικονομικό επίπεδο» που μπορεί να βοηθήσουν ή να εμποδίσουν τους φορείς της ΚΑΛΟ, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνητικών κανονιστικών διατάξεων, της πρόσβασης σε χρηματοδοτικά εργαλεία, και μιας ευρύτερης έλλειψης ευαισθητοποίησης γύρω από την ΚΑΛΟ στην κοινωνία.
- Την πεποίθηση ότι η ΚΑΛΟ στην Ελλάδα θα αναπτυχθεί μέσα στα επόμενα χρόνια, εξαιτίας της ικανότητάς της να αντιμετωπίσει την ανεργία, της σύνδεσής της με κοινότητες και κοινωνικά κινήματα, και της ευρύτερης αναποτελεσματικότητας των παραδοσιακών επιχειρηματικών μοντέλων να δημιουργήσουν οικονομική αξία χωρίς να παραγάγουν αρνητικές συνέπειες.
- Ορισμένους τομείς όπου θα μπορούσε δυνητικά να επεκταθεί η ΚΑΛΟ, και συμπεριλαμβάνουν τον τουρισμό, την παραγωγή ενέργειας, τη διαχείριση αποβλήτων και τις κοινωνικές υπηρεσίες.

□ Κοινωνική οικονομία στην Κεντρική
Μακεδονία

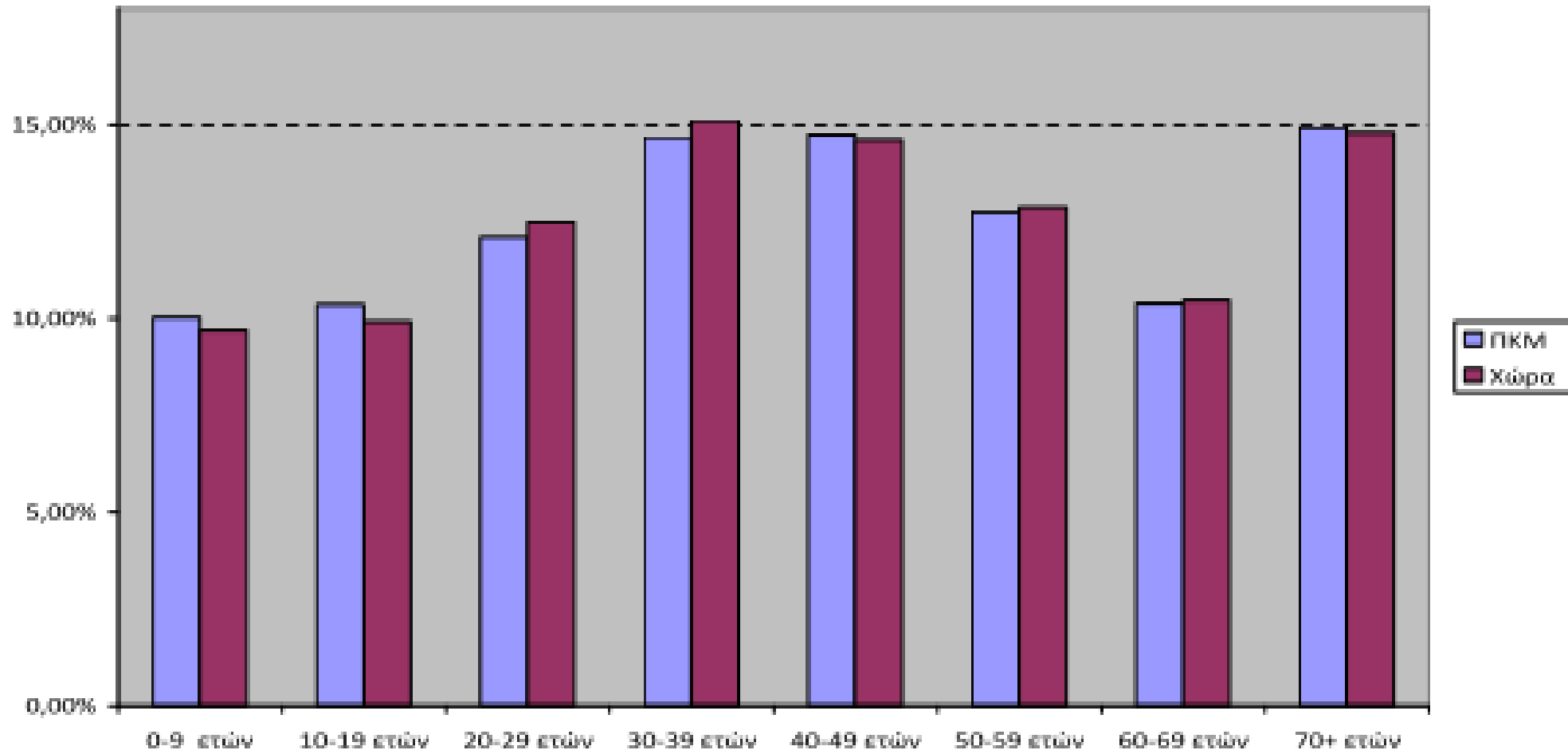
Διάγραμμα: Κατάσταση ασχολίας πληθυσμού στην ΠΚΜ

Κατάσταση Ασχολίας (ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2011)

Διάγραμμα: Ομάδες ηλικιών στην ΠΚΜ

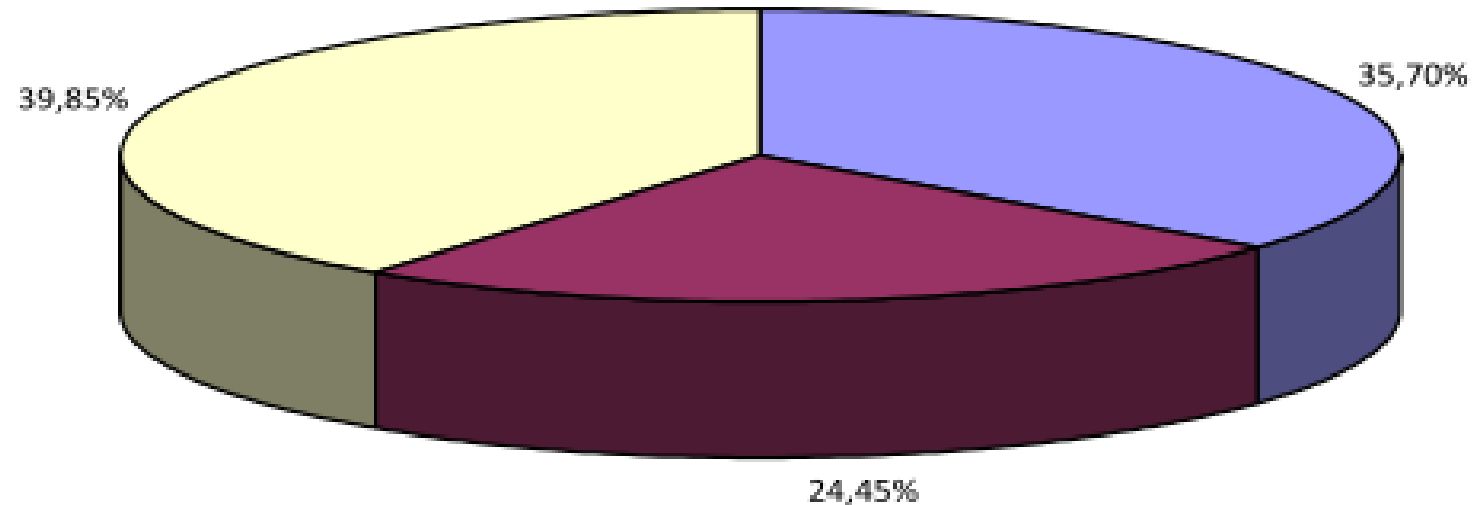
Ομάδες Ηλικιών (ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2011)

Διάγραμμα: Ποσοστό φορολογούμενων στην ΠΚΜ

Ποσοστό φορολογουμένων στην ΠΚΜ ανά κλιμάκιο εισοδήματος, 2012

0 - 6.000€ 6.001€ - 12.000€ 12.001€ και άνω

Κλαδική κατανομή φορέων ΚΑΛΟ στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Κλάδος	Αριθμός φορέων	Ποσοστό επί της ελληνικής επικράτειας
Εκπαίδευση	2	6%
Εστίαση	3	10%
Δραστηριότητες οργανώσεων	2	8%
Χονδρικό εμπόριο	2	10%
Λιανικό εμπόριο	2	11%
Διοικητικές δραστηριότητες	2	13%
Υπηρεσίες προς το δημόσιο	1	7%
Κοινωνική μέριμνα	1	7%
Δημιουργικές δραστηριότητες	3	25%
Συμβουλευτικές υπηρεσίες	1	11%
Υπηρεσίες καθαρισμού	1	11%
Υπηρεσίες υγείας	1	13%
Βιομηχανία τροφίμων	0	0%
Απορρίμματα	2	40%
Υπηρεσίες πληροφορίας	0	0%
Κατασκευαστικές δραστηριότητες	0	0%
Εκδοτικές δραστηριότητες	1	25%
Πληροφορική	1	25%

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!